

DOI: 10.18039/ajesi.1540519

The Contribution of Visual Designs Created Through Artificial Intelligence to Cultural Transmission¹

Sevda CEYLAN-DADAKOĞLU², Hülya İZ-BÖLÜKOĞLU³

Date Submitted: 29.08.2024

Date Accepted: 07.04.2025

Type⁴: Research Article

Abstract

This research aims to investigate the contribution of visual designing with artificial intelligence in art lessons to cultural transmission. In order to realize this aim, qualitative research was conducted with 16 students studying in the 11th grade of a public school in Ankara. First of all, the students discovered programs that allow them to make visual designs with artificial intelligence. Then, they conducted a literature review on Aşık Veysel, an important personality of Turkish Folk Culture, who was included in the UNESCO commemoration and celebration program for the 50th anniversary of his death in 2023. In line with the information obtained, visual designs related to Aşık Veysel were created through text-based artificial intelligence programs that can make visual designs. When the literature research and visual designs with artificial intelligence were completed, a opinion form was held with the participating students. Based on the findings obtained from the opinion form, findings were obtained about the ease of producing visual designs with artificial intelligence and the difficulties caused by artificial intelligence, as well as the effectiveness of the theoretical research conducted. As a result of this research, it was observed that students gained knowledge about Aşık Veysel's life, personality, philosophy and art.

Keywords: Aşık Veysel, visual design, cultural transfer, art education, artificial intelligence

Cite: Ceylan-Dadakoğlu, S., & İz-Bölükoğlu, H. (2025). The contribution of visual designs created through artificial intelligence to cultural transmission. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 15(2), 413-445. <https://doi.org/10.18039/ajesi.1540519>

¹. A part of this research was presented as an oral presentation at the InSea World Congress held in Çanakkale between 4-8 September 2023.

² (Corresponding author) PhD, Ministry of Education, Türkiye, svdeylul@gmail.com , <https://orcid.org/0000-0003-2583-6368>

³ Prof, TOBB ETÜ, School of Architecture and Design, Visual Communication Design, Türkiye, hibolukoglu@etu.edu.tr , <https://orcid.org/0009-0000-7577-819X>

⁴ This study was carried out with the approval of Anadolu University Ethics Committee dated 02.07.2024 and numbered 746748.

DOI: 10.18039/ajesi.1540519

Yapay Zekâ Aracılığıyla Oluşturulan Görsel Tasarımların Kültürel Aktarıma Katkısı ¹

Sevda CEYLAN-DADAKOĞLU ², Hülya İZ-BÖLÜKOĞLU ³

Gönderim Tarihi: 29.08.2024

Kabul Tarihi: 07.04.2025

Türü⁴: Araştırma Makalesi

Öz

Bu araştırma, görsel sanatlar derslerinde yapay zekâ ile görsel tasarım yapmanın kültür aktarımına katkısını araştırmayı amaçlamaktadır. Bu amacı gerçekleştirmek için Ankara'da bir devlet okulunun 11. sınıfında öğrenim gören 16 öğrenci ile nitel bir araştırma yürütülmüştür. Öğrenciler öncelikle yapay zekâ ile görsel tasarım yapmalarını sağlayan programları keşfetmiştir. Ardından, 2023 yılında ölümünün 50. yılı dolayısıyla UNESCO tarafından anma ve kutlama programına alınan Türk Halk Kültürünün önemli şahsiyetlerinden Aşık Veysel hakkında literatür taraması yapmıştır. Elde edilen bilgiler doğrultusunda görsel tasarım yapabilen çeşitli yapay zekâ programları aracılığıyla Aşık Veysel ile ilgili görsel tasarımlar oluşturulmuştur. Literatür araştırması ve yapay zekâ ile görsel tasarımlar tamamlandığında, katılımcı öğrencilere görüş formu uygulanmıştır. Görüş formundan elde edilen bulgulardan hareketle yapay zekâ ile görsel tasarımlar üretmenin kolaylığı ve yapay zekânın neden olduğu zorlukların yanı sıra uygulama süresince yapılan teorik araştırmanın önemi hakkında da bulgular elde edilmiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin Aşık Veysel'in hayatı, kişiliği, felsefesi ve sanatı hakkında bilgi sahibi oldukları gözlenmiştir. Ayrıca yapay zekâ programlarıyla görsel tasarımlar yapmanın kültür aktarımına olumlu katkı sağladığı ortaya konulmaktadır.

Anahtar kelimeler: Aşık Veysel, görsel tasarım, kültürel aktarım, sanat eğitimi, yapay zekâ

Atıf: Ceylan-Dadakoğlu, S. ve İz-Bölükoğlu, H. (2025). Yapay Zekâ Aracılığıyla Oluşturulan Görsel Tasarımların Kültürel Aktarıma Katkısı. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 15(2), 413-445. <https://doi.org/10.18039/ajesi.1540519>

¹. Bu araştırmanın bir kısmı 4-8 Eylül 2023 tarihleri arasında Çanakkale'de düzenlenen InSea Dünya Kongresi'nde sözlü sunum olarak sunulmuştur.

² (Sorumlu Yazar) Dr., Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye, svdeylul@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-2583-6368>

³ Prof, TOBB ETÜ, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Görsel İletişim Tasarımı Bölümü, Türkiye, hibolukoglu@etu.edu.tr, <https://orcid.org/0009-0000-7577-819X>

⁴ Bu çalışma Anadolu Üniversitesi'nin 02.07.2024 tarih ve 746748 sayılı Etik Kurul Onayı gerçekleştirilmiştir.

Giriş

Yapay zekâ ile ilgili teknolojiler, görsel sanatlardaki araştırma ve yaratıcı tasarım uygulamalarının doğasını büyük ölçüde dönüştürmektedir. Teknoloji ve yaratıcılık arasındaki ilişki günden günde derinleşmekte, araştırma ve tasarım alanlarında yapay zekâ destekli uygulamaların sayısı artmaktadır (Cetinic ve She, 2022). Sanat alanında, görsel ve işitsel algıların taklidine dayalı yapay zekâ üretimi; birden fazla disiplinin üretken (generatif) sanat ile üretiminden, bilinçli yönlendirmelerle elde edilen halüsinasyon benzeri özgün yapay zekâ üretimlerine kadar birçok çalışmanın yapıldığı bir alandır (Güney ve Yavuz, 2020). Liu (2023), birkaç yıl öncesine kadar sadece insanların sanat yaratabildiğinin düşünüldüğünü ve insanlığın “sanatın ölümü” nü düşündüğü son zamanlarda yapay zekânın sanat yaratma konusunda parlayan bir yıldız olduğunu öne sürmektedir. Örneğin, yapay zekâ ve derin öğrenme kullanarak fotoğrafları sanatsal çalışmalara dönüştüren Prisma ([http-1](http://1)) ve çizilen eskizleri otomatik olarak tamamlayan AutoDraw3 uygulaması yapay zekânın sanat alanındaki yaratıcı kullanımını göstermektedir (Ertürk ve Üzümcü, 2022). DALL-E, Starry AI ve Stable Diffusion gibi platformlar ise metin tabanlı içerikleri gerçekçi görseller haline getirebilmektedir (Mbalaka, 2023; Dehouche ve Dehouche, 2023; Hunt, 2023). Yapay zekâ ile görsel tasarım yapmanın boyutları o kadar ilerlemiştir ki; Colorado Eyalet Fuarı’nın her yıl yaptığı geleneksel sanat yarışması dijital sanat kategorisinde birincilik ödülü yapay zekâ ile yaratılan bir sanat eserine verilmiştir. Jason M. Allen eserini metin satırlarını hiper gerçekçi grafiklere dönüştüren bir yapay zekâ programı olan Midjourney ile yaratmıştır (Roose, 2022).

Görsel 1

Jason Allen tarafından yapay zekâ aracılığıyla ile yaratılan Théâtre D’opéra Spatial isimli çalışma, 2022.

Yapay zekâ teknolojilerinin sanat alanındaki yaratıcı kullanımları artarken, bu gelişmeler sanat eğitime de yansımakta öğrencilerin yaratıcılığını ve yeteneklerini geliştirmelerini desteklemektedir. Örneğin fotoğraf düzenleme uygulamalarında, klasik resimlerin yeniden üretimlerinde, oyun tasarımlarında yapay zekânın kullanıldığı bilinmektedir. Özellikle derin öğrenme teknikleriyle resim, müzik, şiir gibi veri tabanları kullanılarak yaratıcı ve estetik sanatsal çalışmalar üretilebilmektedir. Midjourney, Dall-E, Stable Diffusion gibi yazılımlar, sanatçıların veya sanat akımlarının tarzını kopyalayarak metinden hiper realist görüntüler yaratabilmektedir (Yakar, 2020). Yapay zekâ farklı tarzlarda ve benzersiz resimler üreterek, yaratıcı çıktılar üretme potansiyelini ortaya koymaktadır (Chen ve Chen, 2023). Bu

sayede, yapay zekâ sanat eserlerinin yaratım sürecine yeni bakış açıları getirerek, öğrencilerin tasarım fikirlerini ortaya çıkarmalarına olanak tanımaktadır (Vartiainen ve Tedre, 2023).

Yapay zekâ sanat eğitiminde yalnızca yaratıcı bir araç olmanın ötesine geçerek, sanat eserlerinin analizi konusunda da rol oynamaktadır. Sanat eserlerinin stil, tür ve sanatçısını öğrenerek, anlamsal ve estetik açıdan analiz yapabilen yapay zekâ, müze, galeri ve dijital sanat arşivlerinin düzenlenmesine katkıda bulunmaktadır. Bu algoritmalar, sanat tarihi çalışmalarında da kullanılabilir. Bu çerçevede yapay zekâ destekli sanat eğitiminin, öğrencilerin sanat eserlerini tanımlamaları ve sınıflandırmalarına yardımcı olabileceği öne sürülmektedir (Saleh vd., 2014; Yakar, 2020; Chiu vd., 2022).

Yapay zekânın sanat alanındaki bu analitik ve eğitsel katkıları, aynı zamanda müze ve galerilerde interaktif deneyimlerin oluşturulmasıyla sanatın dijital platformlara taşınmasına da olanak tanımaktadır. Sanat galerileri, müzeler ve müzayedeler artık sanal sergiler, hologramlar ve artırılmış gerçeklik gibi teknolojileri kullanarak geleneksel sanat eserlerini dijital yüzeylerde sergilemektedir (Kılıç, 2022). Sanal gerçeklik ve makine öğrenimi araçlarının daha erişilebilir hale gelmesi (Ciecko, 2017), müzelerde yapay zekâ destekli interaktif sanat deneyimlerini mümkün kılmaktadır. Arslan (2020) bu teknolojilerin klasik anlayışın ötesinde aktif ve üretken katılımcı etkileşimi sağladığını belirtirken, Cetinik ve She (2022) de yapay zekânın küratörlük, sergileme ve satış süreçlerinde giderek artan önemini vurgulamaktadır.

Yapay zekâ ve dijital teknolojilerin sanat dünyasına sunduğu yenilikler, sanat eserlerinin sergilenmesinden küratöryel süreçlere ve sanat eğitime kadar geniş bir yelpazede etkili olmaktadır. Hutson ve Cotroneo (2023), yapay zekânın görsel sanatlarda yaratıcı problem çözme için önemli bir araç olduğunu belirterek, sanatsal yaratıcılığı geliştirme konusundaki çok yönlü rolünü vurgulamakta ve yapay zekânın sanat eğitime entegrasyonunu savunmaktadır. Sanatsal uygulamalarda yaygın olarak kullanılan yapay zekâ destekli algoritmaların, sanat eğitiminde bir araç olarak kullanımı kaçınılmaz bir gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla yapay zekânın sanat eğitimindeki kullanımı ve kültürel aktarım süreçlerine katkısını incelemek araştırmamızın problem durumu içerisinde yer almaktadır. Bu doğrultuda, yapay zekâ teknolojilerinin sanat eğitiminde bir araç olarak kullanımı, yalnızca sanatı ve yaratıcılığı desteklemekle kalmayıp aynı zamanda kültürel mirasın gelecek kuşaklara aktarımında da önemli bir rol oynayabilir.

Kültürel miras, toplumların sanattan bilime kadar pek çok alandaki yaratımlarını içermekte hem somut hem de soyut değerleri kapsamaktadır (UNESCO, 1982). Melanlıoğlu (2010) kültür aktarımını, milletin kültürel öğelerin yeni kuşaklara anlatılması, kavratılması ve benimsetilmesi olarak tanımlamıştır. Anadolu'nun zengin kültürel mirasa sahip olması ve kültürel mirasın aktarımı yoluyla varlığını koruması (Özdemir, 2023) toplumun değerlerini ve ideal bireyi yaratmasında önemlidir (Üstün ve Demirtaş, 2023). Bütün bu değerleri gelecek kuşaklara taşıyan araçlardan birisi de kuşkusuz ki Görsel Sanatlar eğitimidir. Görsel sanatlar dersi öğretim programında bir öğrenme alanı olarak tanımlanan kültürel miras (Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı, 2018), sanat eğitiminin kültür aktarımında önemli bir işlevi olduğunu göstermektedir. Son zamanlarda popülerliği artan yapay zekâ destekli uygulamaların kültür aktarımında kullanılabileceği düşünülmektedir. Chen ve Chen (2023) kültürel unsurları keşfetmek için yapay zekâ teknolojilerini kullanan öğrencilerin, kültürel miraslarını daha iyi anlayabileceğini ifade etmektedir. Sanat eğitiminin kültür aktarımındaki önemli işlevi göz önünde bulundurularak, bu araştırmada 20. yüzyılın en önemli halk ozanlarından Âşık Veysel'i yeni nesile tanıtmak amaçlanmıştır. Bu kapsamda, Âşık Veysel gibi kültürel figürlerin yapay

zekâ araçlarıyla tanıtılması ve eğitimde nasıl etkin bir şekilde kullanılabileceği konusunda öneriler geliştirmek, araştırmanın odak noktalarındandır.

Görsel 2

"I'm going day and night" 6 No.lu öğrenci

Görsel 3

Tarlada yürüyen yaşlı ozan. 11 No.lu Öğrenci

Amaç

Bu araştırmanın temel amacı, görsel sanatlar dersinde yapay zekâ ile görsel tasarım yapmanın kültür aktarımına katkısını araştırmaktır. Bu amacı gerçekleştirebilmek için aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

- 1- Katılımcıların Aşık Veysel ile ilgili bilgi düzeyleri nasıldır?
- 2- Katılımcıların yapay zekâ ile görsel tasarım yapmaya ve kültür aktarımına ilişkin düşünceleri nelerdir?

Vartiainen ve Tedre (2023), yapay zekânın tasarım ve teknoloji eğitiminde değer ve becerileri nasıl özgürleştirebileceği veya engelleyebileceği konusunda belirgin bir araştırma eksikliği olduğunu düşünmektedir. Bu araştırmada, metin temelli görsel tasarım programları kullanılarak dijital tasarımlar üretilmiş ve kültürel aktarım süreci ele alınmıştır. Ayrıca, sanat eğitimine yapay zekâ temelli görsel tasarımların entegrasyonu ve kültürel aktarımın nasıl gerçekleştirilebileceği incelendiğinden önemli bir katkı sunmaktadır.

Yöntem

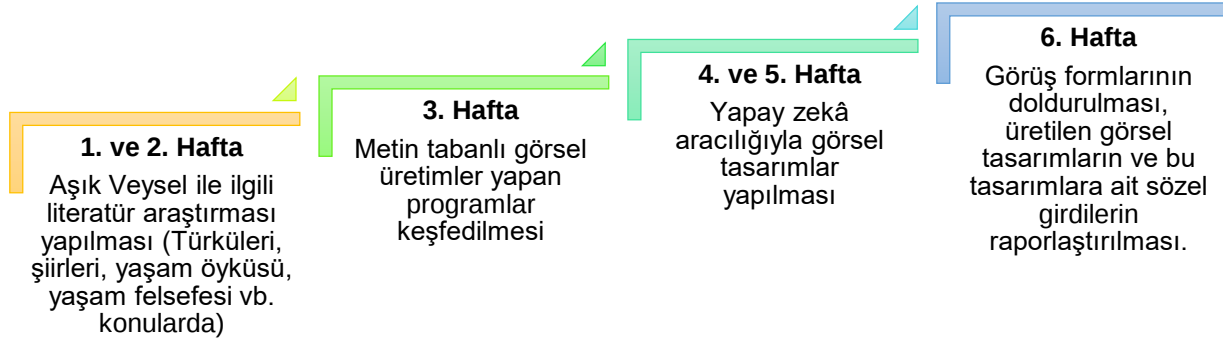
Araştırma Deseni

Görsel sanatlar derslerinde yapay zekâ ile görsel tasarım yapmanın kültür aktarımına katkısına ilişkin öğrenci görüşlerinin incelendiği bu çalışma, nitel bir araştırma yöntemi olan durum çalışmasının bütüncül tek durum deseni ile yürütülmüştür. Tek durum desenlerinde isminden de anlaşılacağı gibi tek bir analiz birimi vardır (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s.300). Bu araştırmada tek bir analiz birimi kullanıldığından bu desen tercih edilmiştir. Durum çalışmasında bir ya da birkaç durum derinlemesine araştırılır. Burada bir duruma ilişkin etkenler (ortam, bireyler, olaylar vb.) bütüncül bir yaklaşımla ele alınır. Durum çalışmalarında genellikle birden fazla veri toplama yöntemi işe koşular, bu yolla zengin ve birbini teyit edebilecek veri çeşitliliğine ulaşılması hedeflenir. Bu çalışmada da iki farklı veri toplama aracı

ile çeşitlilik sağlanmaya çalışılmıştır (Silverman, 2010; Hennink vd., 2010; Denzin ve Lincoln, 2011; Merriam & Tisdell, 2015;). Bu çalışmada incelenen durum, yapay zekâ programları ile görsel tasarımlar yapmanın kültürel aktarıma katkısına ilişkin ortaöğretim öğrencilerinin görüşlerini belirlemektir. Araştırmada mevcut durumu derinlemesine betimlemek ve insanların bakış açılarını anlamak hedeflendiğinden bu yöntem tercih edilmiştir. Durum çalışmalarında elde edilen sonuçların, durumlar birbirinden farklı olduğu için genellenmesi söz konusu değildir. Bu araştırmada elde edilen sonuçların, benzer durumların anlaşılmasına yönelik örnek ve deneyim oluşturmaları beklenmektedir.

Şekil 1

Araştırma Süreci

Kültürel aktarım konusu: Aşık Veysel

Âşık Veysel 1894/95 yılında Sivas'ın Sivrialan köyünde doğmuş ve 1973'te aynı köyde vefat etmiştir. 20. Yüzyılın en önemli halk ozanlarından biri olarak kabul edilen Veysel, önceleri âşık sanatından bazı şiirleri türküye dönüştürmüş, daha sonra kendi şiirlerini yazarak bu gelenek içinde sanatı ile yerini almıştır (Yakıcı, 2012). Âşık Veysel, Dede Korkut geleneğini, yaşatmış (Taşpınar, 2023) saz çalarak, şiirler okuyarak (Kaya, 2011), şiirlerini besteleyip söyleyerek kültürel mirasın zenginleşmesine katkıda bulunmuştur. Ayrıca Âşık Veysel, radyo programlarına katılarak, plaklara türkü okuyarak ve halk etkinliklerinde yer alarak geniş kitlelere ulaşmıştır. Köy Enstitüleri'nde ve Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde verdiği derslerde geleneksel şiirin genç kuşaklara aktarılmasına önemli katkılarda bulunmuştur (Yakıcı, 2012). Âşık Veysel, 39 yaşında ilk şiirini yazmış ve I. Dünya Savaşı, Kurtuluş Savaşı, Cumhuriyet'in ilanı gibi tarihi olayları şiirlerinde işlemiştir. Toplumda eğitici ve yol gösterici bir rol üstlenen Veysel, Türk uluslaşma sürecine tanıklık etmiş ve ondan ilham almıştır. Bilime, okumaya, üretmeye önem vermiş, özellikle kız çocuklarının eğitimini savunmuştur. Cumhuriyet'in devrimlerini çok iyi anlamış ve çevresine anlatmıştır. Şiirlerinde Türklük, Atatürk'e bağlılık, vatan sevgisi ve çalışkanlık temalarına sıklıkla işleyerek ulus bilinci oluşturmayı amaçlamıştır (Nasrattınoğlu, 1981). Âşık Veysel, toplumun her kesimine hitap eden bir halk ozanı olarak hem ulusal hem de yerel kültürün değerlerini aktarma misyonunu sürdürmüştür (Taşpınar, 2023). UNESCO, 41. Genel Konferans kararı ile Âşık Veysel'in vefatının 50. yılı olan 2023 yılını, Azerbaycan, Macaristan, Kazakistan, Kırgızistan, Kuzey Makedonya, Ukrayna ve Özbekistan'ın desteğiyle anma yılı olarak ilan etmiştir. Bu karar, Âşık Veysel'in kültürel mirasa katkılarının uluslararası düzeyde de kabul gördüğünü göstermektedir (UNESCO Türkiye Millî Komisyonu, 2023). Bu nedenle araştırmanın kültürel aktarım konusunu Aşık Veysel oluşturmaktadır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Ankara'da bir ortaöğretim okulunun 11. sınıfında öğrenim gören, yaş aralığı 16-17 olan 5'i erkek, 11'i kadın toplam 16 öğrenci ve katılımcı gözlemci olan araştırmacı oluşturmaktadır. Çalışma grubu, amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Bu örnekleme yöntemi araştırmacıya hız ve kolaylık sağlaması sebebiyle tercih edilmiştir. Kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi ile yakın ve kolay ulaşılabilen durum (Yıldırım & Şimşek, 2016) seçilmiştir. Araştırmacı katılımcılara daha hızlı ve kolay ulaşabilmek adına, katılımcıları çalıştığı kurumdaki öğrencilerden seçmiştir.

Araştırmacıların Rolü

Çalışmada iki farklı araştırmacı bulunmaktadır. Araştırmacılardan biri verilerin toplandığı okulda öğretmen olarak çalışmaktadır. 6 haftalık uygulama sürecinde, çalışılan duruma bağlı olarak araştırmacı, katılımcılarla doğrudan tanışan, aynı ortamı paylaşan ve veri analizinde kendi bakış açısını kullanan, yani hem uygulayıcı hem de katılımcı gözlemci olan bir kişidir. Katılımcı gözlemci olan araştırmacı planlayıcı rolü üstlenmiştir. Araştırmacı; katılımcılara metinden görüntü üreten yapay zekâ programlarının nasıl uygulandığını açıklama, katılımcıları motive etme, katılımcılarla görüşme ve etkinliklerin sorunsuz yapılabilmesi için katılımcılara teknik destek sağlama gibi görevleri yerine getirmiştir. Toplanan verilerin kullanımının sadece araştırma ile sınırlı kalacağı ve kişisel verilerin üçüncü taraflarla paylaşılmayacağı ifade edilmiştir.

Etkinliklerin Planlanması

Araştırma, üç temel etkinlik üzerine yapılandırılmıştır. Birinci etkinlik, katılımcıların üzerinde çalışılan konuya yönelik bilgi edinmelerini sağlamak amacıyla teorik araştırma yapmalarıdır. Bu aşamada, katılımcılar Google Akademik, ResearchGate, YÖK Tez Merkezi gibi akademik kaynaklara erişim sağlamış, ayrıca YouTube ve çeşitli edebi internet sitelerinden konuyla ilgili incelemeler yapmıştır. İkinci etkinlik, metinden görüntü üreten yapay zekâ programlarının keşfedilmesidir. Bu aşamada, araştırmacı Stable Diffusion, MidJourney ve DALL-E gibi yaygın olarak bilinen yapay zekâ programlarını tanıtmış ve bu programların çalışma prensiplerini açıklamıştır. Araştırma süresince katılımcılar bu programların dışında kendi keşfettikleri on farklı yapay zekâ programlarını da kullanabilmiştir. Üçüncü etkinlik ise katılımcıların çalışılan konuya ilişkin çok sayıda deneme yaparak istenilen görüntüleri oluşturmalarıdır. Bu aşamada, katılımcılar birinci etkinlikte elde ettikleri bilgileri kullanarak görseller üretmiş ve sözel ifadeleri (promptları) uygulamalara girmelerinde araştırmacı rehberlik etmiştir. Her katılımcı en az 50 görsel tasarım üretmiş, bunlardan en beğendikleri 20 tanesini görüş formunun son kısmına (promptlarıyla beraber) yüklemiş ve formları dijital olarak araştırmacıya yönlendirmiştir.

Veri toplama aracı

Bu çalışmada bütüncül bir şekilde çalışılabilmesi için nitel veri toplama tekniklerinin kullanılması planlanmıştır. Veriler iki aşamada toplanmıştır. İlk olarak araştırmacılar tarafından hazırlanan ve çalışma grubunun demografik özelliklerinin belirlenmesini amaçlayan anket kullanılmıştır. Bu kısım görüş formunun girişinde yer almaktadır. Çalışmanın ikinci aşamasında Görsel Sanatlar derslerinde yapay zekâ ile görsel tasarım yapmanın kültür aktarımına katkısına ilişkin çalışma grubunun görüşlerini derinlemesine belirleyebilmek amacıyla açık uçlu sorulardan oluşan görüş formu kullanılmıştır (Ek. 1.). Açık uçlu sorular katılımcıların duygu, düşünce ve deneyimlerini kendi ifadeleriyle anlatmalarına olanak

sağlayan sorulardır (Patton, 2018). Görüş formu araştırma sürecinde yapay zekâyı görsel tasarımlar oluşturma ve kültür aktarımına katkı sayılabilecek bir araç olma açısından değerlendirme ve yapay zekânın görsel sanatlar derslerinde kullanılmasını değerlendirmek amacıyla çalışma grubuna uygulanmıştır. Görüş formunda yer alan sorular kolay anlaşılabilir ve açık uçlu olmalarıyla beraber katılımcıları yönlendirmekten kaçınılmaktadır. Görüş formu nitel araştırma yöntemleri konusunda uzmanlaşmış akademisyenlerin görüşleri doğrultusunda hazırlanarak içerik geçerliği sağlanmıştır.

Etik Konular

Görüş formunu uygulamak için gerekli araştırma izni alınmıştır (Protokol No:746748, Tarih: 02.07.2024, Kurul adı: Anadolu Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu).

Verilerin analizi

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak anket formu ve görüş formu kullanılmıştır. Anketten toplanan bilgiler tablolastırılarak sunulurken, görüş formundan elde edilen nitel veriler ise içerik analizi tekniği ile çözümlenmiştir. İçerik analizi, belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik, yinelenebilir bir teknik olarak tanımlanır. İçerik analizinde araştırmacı, kavramların varlığını, anlamlarını analiz eder. Daha sonra araştırmacı verilerdeki mesajlara ilişkin çıkarımlarda bulunur (Büyüköztürk vd., 2019). Araştırmacı içerik analizi yoluyla verileri tanımlamaya, verilerin içinde saklı olabilecek gerçekleri ortaya çıkarmaya çalışır. İçerik analizinde temel işlem, benzer verileri belli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Analizlerin güvenilirliği iki şekilde sağlanmıştır. İlk olarak, bu çalışma sırasında toplanan veriler, araştırmacılar tarafından bağımsız olarak kodlanmış, araştırmacılar tarafından oluşturulan kodlar karşılaştırılmış ve araştırmacıların çelişkiye düştüğü durumlar yeniden değerlendirilerek kodlara son şekli verilmiştir. Bu şekilde yapılan veri analizinin güvenilirliği; $[(\text{Görüş birliği}) / (\text{Görüş birliği} + \text{Görüş ayrılığı})] \times 100$ formülü kullanılarak hesaplanmıştır (Miles & Huberman, 1994). Kodlayıcılar arasındaki ortalama güvenilirlik katsayısı ilk turda % 88 olarak bulunmuştur. Bu süreçten sonra kodlayıcılar bir araya gelerek uzlaşmazlık olan içerikleri tekrar değerlendirmiş ardından ikinci turda ortalama güvenilirlik katsayısı %100 olarak bulunmuştur. İkincisi, iki ayrı analiz karşılaştırıldıktan sonra oluşan kategori ve kod listesi gözlemci üçgenlemesi yöntemi (Denzin, 1978) ile süreci doğrulamak amacıyla ölçme ve değerlendirme ve alan uzmanına inceletilmiştir. Araştırmada elde edilen veri setinin yönetimi Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1

Nitel Veri Setinin Yönetimi

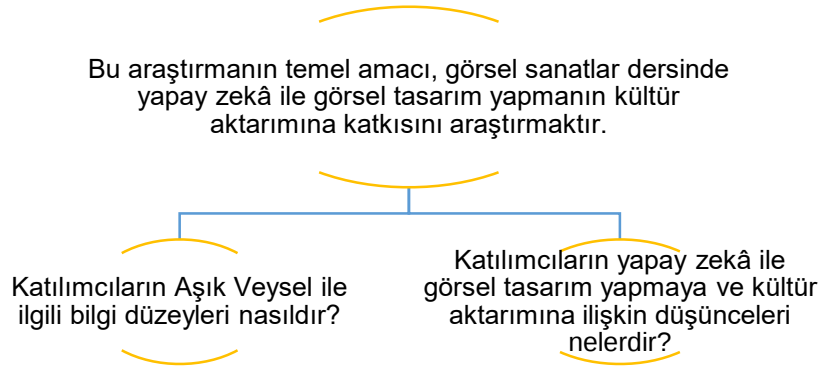
İfade	İfadenin açıklımı
GF,11.öğr. /st 25-26	Görüş Formu, 11 numaralı öğrenci, Satır 25-26

Bulgular

Araştırmadan elde edilen bulgular iki aşamada değerlendirilmiştir. Şekil 2’de çalışmanın amacı ve buna bağlı problem durumları ifade edilmiştir.

Şekil 2

Araştırmanın Amacı ve Alt Problemler

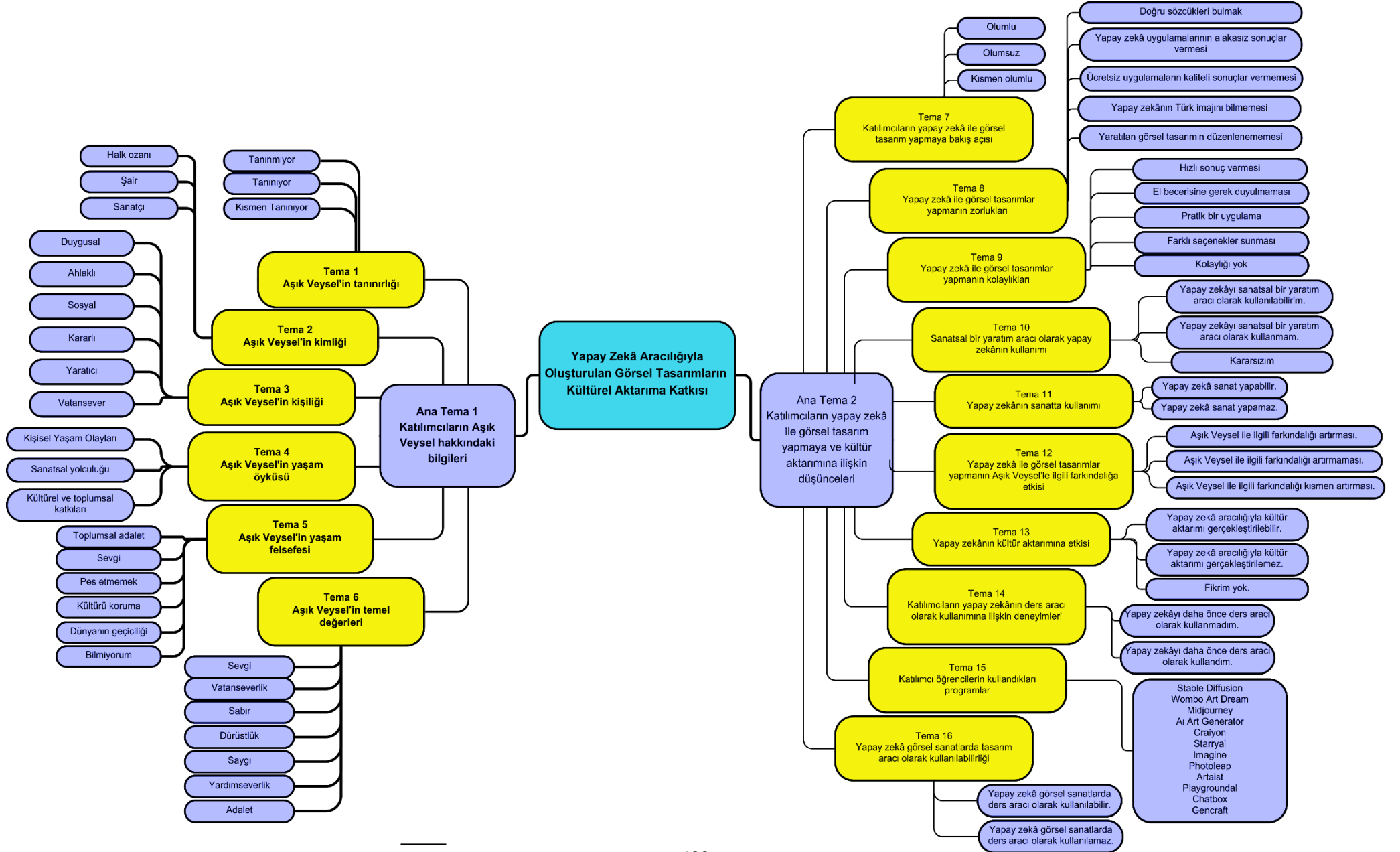
Görsel sanatlar dersinde yapay zekâ ile görsel tasarım yapmanın kültür aktarımına katkısını araştıran bu çalışma iki araştırma sorusuna yanıt aramaktadır. Araştırma soruları Şekil 3’de görülmektedir. Araştırma sorularına cevap verebilmek için görüş formundan elde edilen verilerin içerik analizi yapılmıştır. Verilerin içerik analizinin sonucuna göre 16 tema üzerinden 2 ana temaya ulaşılmıştır. Şekil 3’te ana tema, temalara ve alt temalara genel bakış görülmektedir.

1. Alt Problem: Katılımcıların Aşık Veysel ile ilgili bilgi düzeyleri nasıldır?

1. alt problem ile katılımcıların Aşık Veysel ile ilgili bilgi düzeylerini belirlemek hedeflenmiştir. Katılımcıların 1. araştırma sorusunu cevaplamaya yönelik görüşleri altı tema altında toplanmıştır. Her bir tema ve alt temaya ilişkin bulgular tablolar halinde sunulmuştur.

Şekil 3

Görsel sanatlar dersinde yapay zekâ ile görsel tasarım yapmanın kültür aktarımına katkısına genel bakış

1. Tema: “Aşık Veysel’in tanınırlığı” teması ile araştırma yapılmadan önce katılımcıların Aşık Veysel’i tanıyıp tanımadıklarını belirlemek amaçlamıştır. Bu tema “Tanınmıyor” (f:10), “Tanınıyor” (f:1) ve “Kısmen tanınıyor” (f:5) alt temaları üzerinden irdelenmiştir. Katılımcıların Aşık Veysel’in tanınırlığına yönelik görüşlerinden bazıları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2

Aşık Veysel’in tanınırlığı

Tema	Alt tema	f	Örnek ifade(ler)
Aşık Veysel’in tanınırlığı	Tanınmıyor	10	“...Maalesef. Meşhur türküler ve ünlü şairleri dışında pek de iyi tanıımıyordum. Özellikle hayatını artık daha ayrıntılı bildiğime inanıyorum.” (GF, 7.öğr. /st 428-430). “...Hayır tanıımıyordum. Türk müziğine ve Türk edebiyatına bu kadar katkıda bulunan bir ozanı tanımak benim içinde çok faydalı oldu...” (GF, 6.öğr. /st 436-437).
	Tanınıyor	1	“..Önceden Aşık Veysel şarkılarını dinlemiştim, şiirlerini okumuştum ve Aşık Veysel hakkında bir ödev hazırlamıştım. Çok fazla yeni bilgi öğrenmedim ama uzun süredir dinlemiyordum hatırlamış oldum....” (GF, 1.öğr. /st 419-421).
	Kısmen tanınıyor	5	“..O kadar detaylı tanıımıyordum, yaşam öyküsünü aşağı yukarı biliyordum onun dışında özellikle şiirlerini bilmiyordum, ciddi bir şekilde okumamıştım....” (GF, 9.öğr. /st 433-435). “..Az çok tanıyordum fakat bu çalışma daha iyi tanımama vesile oldu...” (GF, 5.öğr. /st 426).

Bulgular incelendiğinde; katılımcıların yarısından fazlasının araştırma öncesinde Aşık Veysel’i tanımadıkları (f:10) görülmüştür. Katılımcıların yaklaşık üçte biri ise Aşık Veysel’i kısmen tanıdığını (f:5) ifade etmiş, bir katılımcı ise hiç tanımadığını belirtmiştir. Dolayısıyla katılımcıların çoğunun Aşık Veysel hakkında bilgi sahibi olmadığı söylenebilir.

2. Tema: “Aşık Veysel’in kimliği” teması ile katılımcıların Aşık Veysel’in kimliği hakkındaki bilgileri incelenmiştir. “Aşık Veysel’in kimliği” temasının boyutları “Halk ozanı” (f:14), “Şair” (f:10) ve “Sanatçı” (f:1) şeklindedir. Katılımcıların Aşık Veysel’in kimliği ile ilgili yaptığı tanımlardan bazıları Tablo 3’teki gibidir.

Tablo 3

Aşık Veysel’in kimliği

Tema	Alt tema	f	Örnek ifade(ler)
Aşık Veysel’in kimliği	Halk ozanı	14	“...Aşık Veysel bir halk ozanıdır. Sivas’ta doğmuştur. Hem şiir yazar hem de saz çalar, türkü söyler.” (GF, 1.öğr. /st 1-2). “...Çocuk yaşta çiçek hastalığına yakalanıp göz yetisini kaybetmesine rağmen pes etmeyip hayatla başa çıkmayı başaran bir Türk ozanıdır..” (GF, 6.öğr. /st 16-17).
	Şair	10	“...halk ozanıdır, aynı zamanda şairdir de...” (GF, 11.öğr. /st 31). “...Doğa, toplumsal olaylar, din ve siyasete ince eleştiriler yönelttiği şiirleri de var...” (GF, 15.öğr. /st 51-52).
	Sanatçı	1	“..Çocukken görme yetisini kaybetmesine rağmen yılmayıp şiirlerinde hoşgörü gibi kavramları işleyen sanatçımızdır...” (GF, 3.öğr. /st 7-8).

Bulgular, araştırma süreci sonrasında katılımcıların Aşık Veysel'in kimliği ile ilgili çeşitli bilgiler edindiklerini göstermektedir. Katılımcıların Aşık Veysel'i en çok "Halk ozanı" en az "Sanatçı" olarak tanımladıkları gözlenmiştir.

3. Tema: "Aşık Veysel'in kişiliği" teması, katılımcıların Aşık Veysel'in kişiliği ile ilgili algılarını ortaya koymayı amaçlamıştır. Bu tema, "Duygusal özellikler" (f:14), "Vatansever Özellikler" (f:9), "Ahlaki Özellikler" (f:3), "Sosyal Özellikler" (f:10), Kararlılık" (f:13), "Yaratıcı Özellikler" (f:5) alt temaları üzerinden incelenmiştir. Katılımcıların Aşık Veysel'in kişiliği ile ilgili algılarına yönelik ifadelerden bazıları Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4

Aşık Veysel'in kişiliği

Tema	Alt tema	f	Örnek ifade(ler)
Aşık Veysel'in kişiliği	Duygusal özellikler (Sevgidolu, Duygusal, Şefkatli, Umutlu, Yardımsever, Affedici, Üzgün)	14	"...Kendisi oldukça sevgi doludur aynı zamanda bence..." (Görüş Formu, 9.öğr. /st 88). "Aşık Veysel'in şair olduğundan da yol çıkarak söyleyebiliriz ki duygusal bir adamdır.." (GF, 11.öğr. /st 102-103).
	Kararlı (Sabırlı, Mücadeci, Tutkulu)	13	"Hayatı boyunca birçok mücadele vermiş birisidir. Bu yüzden de mücadelecisi biridir. Önüne engeller çıksa asla pes etmemiş hiçbir şeyden taviz vermemiştir." (GF, 12.öğr. /st 107-109).
	Soyal Özellikler (Hoşgörülü, İyi niyetli, saygılı, mütevazı)	10	"..Geleneğe bağlı, şiirlerinde hoşgörü, sevgi, birlik ve beraberlik, vatanseverlik ve tabiat konularını işlemesi onda bu özelliklerin olduğunun kanıtıdır.." (GF, 4.öğr. /st 73-75). "..İyi niyetli ve fedakâr.." (GF, 13.öğr. /st 110).
	Vatansever özellikler (Vatansever, Doğa sever)	9	"Sabırlı, hoşgörülü, vatansever ve azimli bir kişiliğe sahip" (GF, 3.öğr. /st 71). "Aşık Veysel'in eserlerinde doğaya ve doğanın güzelliklerine sık sık yer verir.." (GF, 10.öğr. /st 99-100).
	Yaratıcı özellikler (Eleştirel düşünebilen, Yetenekli)	5	"..eleştirel bir bakışı olan (şarkılarındaki temel düşüncelerden yola çıkarak böyle düşündüm)..." (GF, 1.öğr. /st 66-67). "..Çok derin düşüncelere sahip olan ve bu düşünceleri çok iyi yansıtan.." (GF, 1.öğr. /st 65).
	Ahlaki Özellikler (Ahlaklı, Geleneğe bağlı, İmanlı)	3	"..Geleneğe bağlı, şiirlerinde hoşgörü, sevgi, birlik ve beraberlik, vatanseverlik ve tabiat konularını işlemesi onda bu özelliklerin olduğunun kanıtıdır" (GF, 4.öğr. /st 73-75).

Bulgular incelendiğinde, katılımcıların Aşık Veysel'e 21 farklı kişilik özelliği atfettikleri görülmektedir.

4. Tema: "Aşık Veysel'in yaşam öyküsü" teması ile katılımcıların Aşık Veysel'in yaşam öyküsü ile ilgili bilgilerini belirlemek hedeflenmiştir. Bu temanın alt boyutları "Kişisel yaşam olayları" (f:34), "Sanatsal yolculuğu" (f:13), "Türk kültürüne katkıları" (f:5) şeklindedir. Katılımcıların Aşık Veysel'in yaşamı hakkındaki bilgilerine örnek olan görüşlerden bazıları Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5*Aşık Veysel'in yaşam öyküsü*

Tema	Alt tema	f	Örnek ifade(ler)
Aşık Veysel'in yaşam öyküsü	Kişisel Yaşam Olayları	34	“...Küçük yaşta önce sol gözünü, daha sonra görebilme şansı varken sağ gözünü de kaybediyor...” (GF, 7.öğr. /st 143-144). ...kız kardeşlerinin de aynı hastalıktan dolayı yaşamını yitirdiklerini...” (GF, 15.öğr. /st 187-188). “8 yıllık karısı tarafından terkedildiğini.” (GF, 10.öğr. /st 161-162).
	Sanatsal yolculuğu	13	“..onu hayata bağlayan bağlamayı babasının aldığı, müziğe nasıl başladığını...” (GF, 8.öğr. /st 151-152). “..müziğe olan tutkusu ve yeteneği sayesinde kendini ifade ettiğini...” (GF, 10.öğr. /st 163-164). “..şiiir ve türküde ustadır, şiirlerinde bir çok duygu ve toplumsal konulardan bahsetmiştir...” (GF, 14.öğr. /st 184-185).
	Türk kültürüne katkıları	5	“..Şiirler yazmaya da başladı ve kısa sürede Türk halk müziği dünyasında tanınmaya başladı. Kendisi, Türk kültürüne önemli katkılarda bulundu ve ölümünden sonra da saygıyla anıldı...” (GF, 16.öğr. /st 194-196).

Bulgular incelendiğinde katılımcıların Aşık Veysel'in yaşam öyküsü içerisinde en çok Aşık Veysel'in görme yetisini kaybetmesi, kız kardeşlerinin vefatı gibi kişisel yaşam olaylarından bahsettikleri gözlenmiştir.

5. Tema: “Aşık Veysel'in yaşam felsefesi” teması ile katılımcıların Aşık Veysel'in yaşam felsefesi ile ilgili bilgi ve görüşlerini belirlemek hedeflenmiştir. Bu tema, “Toplumsal adalet” (f:7), “Sevgi” (f:3), “Pes etmemek” (f:3), “Dünyanın geçiciliği” (f:2), “Kültürü koruma” (f:3), “Bilmiyorum” (f:2) alt temaları üzerinden irdelenmiştir. Katılımcıların Aşık Veysel'in yaşam felsefesine ilişkin görüşlerinden bazıları Tablo 6'da görülmektedir.

Tablo 6*Aşık Veysel'in yaşam felsefesi*

Tema	Alt tema	f	Örnek ifade(ler)
Aşık Veysel'in yaşam felsefesi	Toplumsal adalet	7	“...Toplumsal adaletin ve halkın sesi olmanın önemini vurgulayan bir tutumu vardır....” (GF, 10.öğr. /st 222-223). “..Aşık Veysel insanlar arasındaki eşitsizliğe, kültürel hayatın yozlaşmasına, birlik ve beraberliğin göz ardı edilmesine karşı çıkmış ve bunu hayat felsefesi edinmiştir....” (GF, 8.öğr. /st 214-216).
	Sevgi	3	“...Aşık Veysel'in yaşam felsefesi, doğaya, insanlara ve içsel duygusal yolculuğa duyduğu sevgi ve önem üzerine kuruludur...” (GF, 10.öğr. /st 221-222).
	Pes etmemek	3	“..Yaşama her daim sarılan, pes etmeyi kabul etmeyen bir yaşam felsefesi vardı...” (GF, 7.öğr. /st 211-212).
	Kültürü koruma	3	“..Kültürel hayatın yozlaşmasına karşı çıkmış, bu gibi durumları eleştirmekten geri kalmamıştır...” (GF, 6.öğr. /st 209-210).
	Dünyanın geçiciliği	2	“...Yaşam felsefesi bence bu dünyanın gelip geçici olduğunu bilerek yaşamak ...”(GF, 1.öğr. /st 197).
	Bilmiyorum	2	“..Yaşam felsefesini bilmiyorum....” (GF, 5.öğr. /st 205).

Bulgular incelendiğinde katılımcıların Aşık Veysel'in yaşam felsefesini çeşitli yönleriyle fark edebildikleri görülmektedir. Katılımcılar Aşık Veysel'in yaşam felsefesinin en çok toplumsal adalete (f:7) dayandığını ifade etmiştir. Ayrıca katılımcılar sevgi, pes etmemek, Türk kültürünü koruma ve dünyanın geçiciliği konularının da Aşık Veysel'in yaşam felsefesini oluşturduğunu belirtmektedir.

6. Tema: “Aşık Veysel'in temel değerleri” teması, katılımcıların “Aşık Veysel'in hangi kök değerlere (saygı, sevgi, yardımseverlik, vatanseverlik, sorumluluk, dürüstlük, sabır vb) sahip olduğunu düşündüklerini belirlemeyi amaçlamıştır. Bu tema, “Sevgi” (f:11), “Vatanseverlik” (f:7), “Sabır” (f:5), “Dürüstlük” (f:4), “Saygı” (f:4), “Yardımseverlik” (f:3), “Adalet” (f:2) alt temaları üzerinden irdelenmiştir. Katılımcıların Aşık Veysel'in temel değerlerine yönelik görüşlerinden bazıları Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7

Aşık Veysel'in temel değerleri

Tema	Alt tema	f	Örnek ifade(ler)
Aşık Veysel'in temel değerleri	Sevgi	11	“...Aşık Veysel'in eserlerinde insan sevgisi ve insan ilişkilerine dair derin duygular bulunur. İnsanların birbirleriyle bağlantısını, dayanışmayı ve sevgiyi önemser. Doğaya ve tabiata büyük bir sevgi besler. Doğanın güzelliklerine değer verir, onunla uyum içinde yaşamının önemini eserlerinde vurgular...” (GF, 10.öğr. /st 257-261). “..Aşık Veysel'in yaşamında en önemli değer sevgidir bence. Aşık Veysel hayatı boyunca hep çok sevmiş biridir bence, doğayı sevmiştir, insanları sevmiştir.” (GF, 9.öğr. /st 253-255).
	Vatanseverlik	7	“...Aşık Veysel'in hayatını okurken en çok hissettiğim 2 değer kesinlikle sabır ve vatanseverlikti. Özellikle eşinin söylediği “Ata'ya gidemediğine bir, askere gidemediğine iki; yanardı ki o kadar olur...” sözlerinde bunu hissedebiliyoruz. ...” (GF, 7.öğr. /st 248-251). “...milletine düşkün.....” (GF, 12.öğr. /st 267).
	Sabır	5	“...sabır şiirlerinde ağır basıyordu...” (GF, 3.öğr. /st 243).
	Dürüstlük	4	“..dürüştür, sevgi doludur..” (GF, 5.öğr. /st 245).
	Saygı	4	“..Saygı, sevgi, birlik ve beraberlik...” (GF, 6.öğr. /st 246).
	Yardımseverlik	3	“..Aşık Veysel'in temel değerleri arasında sevgi, saygı, yardımseverlik, doğaya saygı ve insanların birbirlerine yardım etmesi yer alır...” (GF, 16.öğr. /st 273-274).
	Adalet	2	“...Halkın yaşadığı sorunlara ve adaletsizliklere duyarlı bir kişiğe sahiptir...” (GF, 10.öğr. /st 261-262).

Bulgular incelendiğinde, katılımcıların çoğunun Aşık Veysel'in sahip olduğu kök değer “Sevgi” (f:11) olduğu yönünde görüş bildirdiği görülmüştür. “Sevgi” değerinin ardından en fazla bahsi geçen değer “Vatanseverlik” (f:7) değeri olduğu görülmektedir.

Görsel 4

Forest path, old man, life, death, earth, beautiful watercolor painting, 9 No.lu öğrenci

Görsel 5

Man with bağlama in a village, anatolian motifs, 7 No.lu Öğrenci

2. Alt Problem: Katılımcıların yapay zekâ ile görsel tasarım yapmaya ilişkin düşünceleri nelerdir?

2. alt problem ile katılımcıların yapay zekâ ile görsel tasarım yapmaya ilişkin düşüncelerini belirlemek hedeflenmiştir. Katılımcıların 2. araştırma sorusunu cevaplamaya yönelik görüşleri on tema altında toplanmıştır.

7. Tema: “Katılımcıların yapay zekâ ile görsel tasarım yapmaya bakış açısı” teması, katılımcıların yapay zekâ ile görsel tasarım yaptıktan sonra, yapay zekâ ile tasarım yapmaya yönelik bakış açılarını belirlemeye çalışmıştır. Bu tema “Olumlu” (f:7), “Olumsuz” (f:7) ve “Kısmen olumlu” (f:2) alt temaları üzerinden irdelenmiştir. Katılımcıların yapay zekâ ile görsel tasarım yapmaya bakış açılarına yönelik görüşlerinden bazıları Tablo 8’de gösterilmektedir.

Tablo 8*Katılımcıların yapay zekâ ile görsel tasarım yapmaya bakış açısı*

Tema	Alt tema	f	Örnek ifade(ler)
Katılımcıların yapay zekâ ile görsel tasarım yapmaya bakış açısı	Olumlu	7	“...Sevdim. Bu çalışmayı yaparken zevk aldığımı hissettim...” (GF, 6.öğr. /st 459). “...Aslında sevdiğimi söyleyebilirim. Çünkü bu iş hem şaşırtıcıydı hem de eğlenceliydi. Yani sadece birkaç sözcük girerek karşımızda mucizevi bir şekilde görsel bulmak aslında oldukça tuhaf. En güzel kısmı da sözcükleri yazdıktan sonra çıkan görseli heyecanla beklemek...” (GF, 7.öğr. /st 461-464).
		7	“..Sevmedim. Uygulamaya aşık Veysel’in sözlerinden yazdığım zaman alakasız görseller sundu. Ayrıca Türk kültürünün çok yanlış anlaşıldığını düşünüyorum. Eğer araştırma yaptığımız konu farklı olsaydı eğlenceli olabilirdi fakat uygulamaya Türk motifleri sembolleri ile ilgili cümleler yazdığım zaman alakasız sonuçlar çıktı” (GF, 16.öğr. /st 482-486). “..Sevmedim. Soyut şeyleri sevmiyorum. Elle tutulur tasarımlar daha güzel geliyor...” (GF, 2.öğr. /st 452-453).
	Kısmen	2	“Bazen sevdim bazen sevmedim. Sevmemin sebebi çok farklı şeyleri bir araya toplayıp özgün görselleri önüme getirebilmesi, sevmememin sebebi ise çoğu zaman yazdıklarımı görsellerde bulamamam ve yazdığım sözcüklerin yetersiz kalması bazen çok uygun olmayan görsellerle karşılaştım...” (GF, 1.öğr. /st 447-451).
	Olumlu		

Bulgular incelendiğinde; katılımcıların yarısından fazlasının yapay zekâ ile görsel tasarım yapmaya bakış açılarının olumlu/kısmen olumlu (f:9) diğer yarısının ise olumsuz (f:7) olduğu gözlenmiştir. Yapay zekâ ile görsel tasarım yapmaktan hoşlanan katılımcılar, bunun sebebini kolayca görsel tasarımlar yapabilmelerine bağlamaktadır. Diğer katılımcılar yapay zekânın içerikle alakasız görseller üretmesini ve istenilen görsele ulaşıncaya kadar çok fazla deneme yapmaları gerektiğini belirtmiş ve bu sebeple olumsuz görüş bildirmişlerdir.

8. Tema: “Yapay zekâ ile görsel tasarımlar yapmanın zorlukları” teması, katılımcıların yapay zekâ ile görsel tasarımlar yaparken karşılaştıkları zorlukları belirlemeye çalışmıştır. Bu tema, “Doğru sözcükleri bulmak” (f:9), “Yapay zekâ uygulamalarının alakasız sonuçlar vermesi” (f:8), “Ücretsiz uygulamaların kaliteli sonuçlar vermemesi” (f:4), “Yapay zekânın Türk imajını bilmemesi” (f:3), “Yaratılan görsel tasarımın düzenlenememesi” (f:1) alt temaları üzerinden irdelenmiştir. Katılımcıların yapay zekâ ile görsel tasarım yapmanın zorluklarına yönelik görüşlerinden bazıları şöyledir.

Tablo 9

Yapay zekâ ile görsel tasarım yapmanın zorlukları

Tema	Alt tema	f	Örnek ifade(ler)
Yapay zekâ ile görsel tasarım yapmanın zorlukları	Doğru sözcükleri bulmak	9	“..Yapay zekâyla aynı dili konuşmak zordu. Çünkü aradığım görselde istediğim duyguları, renkleri, şekilleri yapay zekâya anlatmak ve bunu sadece sözcüklerle yapmak zordu. Örneğin “adam” yazdığım da Aşık Veysel’e benzeyen ve soyut görseller istemiştin ama bana istediğim tarzda görseller vermedi ve ben de farklı sözcüklerle zenginleştirdim. Doğru sözcükleri bulmak gerçekten zordu...” (GF, 1.öğr. /st 487-492). “...Yapmak istediğiniz şeyi çok iyi aktarmanız (sözlü) gerekiyor...” (GF, 12.öğr. /st 516).
	Yapay zekâ uygulamalarının alakasız sonuçlar vermesi	8	“..Aklındaki şeye ulaşmak oldukça zor çünkü aslında resmi yapan sen değilsin, uygulamanın yazılımına göre istediğinin tam tersi şeyler çıkıp bir süre sonra insanı sinirlendirebiliyor...” (GF, 9.öğr. /st 507-509). “..Yapay zekâ ile görsel tasarımlar yapmanın zorlukları dediğim gibi asla istediğim görsellere ulaşamamam, istediğimden öte konuyla alakalı bir görsele bile çok zor ulaşmamdı...” (GF, 10.öğr. /st 510-512).
	Ücretsiz uygulamaların kaliteli sonuçlar vermemesi	4	“..Ücretsiz Güzel yapay zekâ uygulaması yok..” (GF, 3.öğr. /st 494-495). “..Kullandığımız uygulamalar ücretsiz olduğu için aslında çıkan ürünler çok da mükemmel çıkmıyordu. Bunun da verdiği ayrı bir zorluk vardı...” (GF, 12.öğr. /st 520-522).
	Yapay zekânın Türk imajını bilmemesi	3	“..Yapay zekâda Türk kültürü ve motifleriyle ilgili yeteri kadar bilgi ve görsel bulunmaması...” (GF, 10.öğr. /st 513-514). “..Fark ettim ki Türk kültürü yapay zekânın veri tabanında çok yanlış yer alıyor. Türk kültürü ile ilgili yazdığımızda Arap, sakallı, cübbeli kişiler çıkıyor. Konumuz aşık Veysel olduğu için de çok zorlandım çünkü onu öyle bir tanıtmamız lazımdı ki kendisine benzesin....” (GF, 12.öğr. /st 517-520).
	Yaratılan görsel tasarımın düzenlenememesi	1	“..Ayrıca görselde istemediğim kısımlardan kurtulmak imkansızdı...” (GF, 15.öğr. /st 526-527).

Bulgular incelendiğinde, katılımcıların yapay zekâ ile görsel tasarım yaparken en çok doğru sözcükleri bulma (f:9) konusunda zorlandıkları gözlenmiştir. Yapay zekâ uygulamalarına doğru, betimleyici sözel ifadeler girmek, istenilen görseli oluşturmada kilit durumundadır. Bu nedenle doğru sözcükler kullanılmadığında istenilen sonuca ulaşmakta zorluk yaşanmaktadır. Katılımcılar için bir diğer zorluğun yapay zekâ uygulamalarının alakasız sonuçlar vermesi (f:8) olduğu gözlenmiştir. Ücretsiz uygulamaların kaliteli sonuçlar vermemesi, yapay zekânın Türk imajını bilmemesi, yaratılan görsel tasarımın düzenlenememesi konuları da katılımcılara zorluk yaşattır.

9. Tema: “Yapay zekâ ile görsel tasarımlar yapmanın kolaylıkları” teması ile metin temelli yapay zekâ uygulamalarının görsel tasarımlar oluşturmaya sağladığı kolaylıklar irdelenmiştir. Bu tema, “Hızlı sonuç vermesi” (f:7), “El becerisine gerek duyulmaması” (f:4), “Pratik bir uygulama” (f:4), “Farklı seçenekler sunması” (f:4), “Kolaylığı yok” (f:2), “Ücretsiz oluşu” (f:1) alt

temaları üzerinden irdelenmiştir. Katılımcıların yapay zekâ ile görsel tasarım yapmanın kolaylıklarına yönelik görüşlerinden bazıları Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10

Yapay zekâ ile görsel tasarım yapmanın kolaylıkları

Tema	Alt tema	f	Örnek ifade(ler)
Yapay zekâ ile görsel tasarım yapmanın kolaylıkları	Hızlı sonuç vermesi	7	“...Kendi elimizle yapamayacağımız görseli birkaç saniye içinde bize sunuyor. Bu çok büyük bir kolaylık...” (GF, 6.öğr. /st 543-544). “...Çok kısa sürede ve ellerini kirletmeden, oturduğu yerden bir şeyler üretmek en kolay yanı...” (GF, 9.öğr. /st 551-552).
	El becerisine gerek duyulmaması	4	“..Yapay zekâ ile görsel tasarımlar yapmanın kolaylıkları kalem kâğıt vb. el becerisi kullanmadan araştırmalar sayesinde yazılan önemli kelimeler ile görseller elde edilmesi. Yani kısacası benim açımdan el becerisi istememesiydi...” (GF, 10.öğr. /st 554-557). “..Yapay zekâ uygulamaları ile yapılan tasarımlarda boyama çizme gibi el emeği gerektiren işler yoktur. Cümleleri güzel ve konuya uygun seçmek, konu hakkında yeterli araştırmayı yapmak yeterli olacaktır...” (GF, 16.öğr. /st 569-572).
	Pratik bir uygulama	4	“...Kolay kısım bizim sadece kelime yazarak görseller elde edebilmemiz aslında. Yani bu sistem zaten başlı başına büyük bir kolaylık. Tek yapmamız gereken birazcık beklemek ve azıcık hayal gücü. Onun dışında her şey önümüze sunuluyor...” (GF, 7.öğr. /st 545-548). “..Bence yapay zekâ ile tasarım ileride çok yaygınlaşacak belki de günümüzde kullanılan malzemelerin yerini alacak(boya, kâğıt vb.)...” (GF, 12.öğr. /st 560-562).
	Farklı seçenekler sunması	4	“Hiç aklımıza gelmeyen görseller bularak hayal gücümüzü geliştirmesi, farklı bakış açısı sunması” (GF, 14.öğr. /st 564-565).
	Kolaylığı yok	2	“..Hiçbir kolaylığı yok çünkü çoğu uygulama ücretli ve Türkçe algılamaması...” (GF, 13.öğr. /st 563).
	Ücretsiz oluşu	1	“...ücretsiz uygulamalar yardımı ile hiç para ödmeden bir şeyler üretmek de mümkün...” (GF, 9.öğr. /st 552-553).

Bulgular incelendiğinde, katılımcıların yapay zekâ ile görsel tasarımlar yapmanın en büyük kolaylığı olarak hızlı sonuç almayı (f:7) belirtmişlerdir. Bu tür uygulamalar el becerisine gerek olmaksızın (f:4), saniyeler içerisinde (f:4) birden fazla görüntü (f:4) yaratabilmektedir. Dolayısıyla yapay zekâ programlarının görsel tasarım yapma sürecinde katılımcılara oldukça büyük kolaylık sağladığı, pratikliği (f:4) ile zamandan ve enerjiden tasarruf sağladığı söylenebilir. Katılımcılardan yalnızca iki tanesi herhangi bir kolaylığın olmadığını ifade etmiştir. Bu durumun nedeni olarak; iyi programların ücretli oluşu ve programın tam olarak kullanılamaması öne sürülmüştür.

10. Tema: “Sanatsal bir yaratım aracı olarak yapay zekânın kullanımı” teması ile katılımcıların, sanatsal çalışmalarında yapay zekâ temelli uygulamaları kullanma konusundaki görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bu tema, “Yapay zekâyı sanatsal bir yaratım aracı olarak kullanılabiliyorum.” (f:10), “Yapay zekâyı sanatsal bir yaratım aracı olarak kullanmam.” (f:5), ve

“Kararsızım” (f:1) alt temaları bağlamında irdelenmiştir. Katılımcıların sanatsal bir yaratım aracı olarak yapay zekânın kullanımına yönelik görüşlerinden bazıları Tablo 11’de yer almaktadır.

Tablo 11

Sanatsal bir yaratım aracı olarak yapay zekânın kullanımı

Tema	Alt tema	f	Örnek ifade(ler)
Sanatsal bir yaratım aracı olarak yapay zekânın kullanımı	Yapay zekâyı sanatsal bir yaratım aracı olarak kullanılabiliyim.	10	“...Kullanabilirim hatta düşündüğüm sanatsal esere birçok farklı şey katmamı da sağlayabilir. Çünkü bazen beklemediğim görsellerle de karşılaşabiliyorum bu da yeni fikirler üretmeme yarar...” (GF, 1.öğr. /st 573-575). “..Her ne kadar çeşitli zorlukları olsa da evet kullanabiliriz....Dijitalleşen dünyada bu da artık bir yöntem ve ilerde de oldukça gelişmiş ve yaygın olacaktır...” (GF, 9.öğr. /st 587-590).
	Yapay zekâyı sanatsal bir yaratım aracı olarak kullanmam.	5	“...Hayır çünkü arattığınız şeyle uzaktan bile alakası olmayan görseller getiriyor bu da işi çok aksatıyor ayrıca Türk kültürü gibi bazı şeylere tam olarak hâkim değil...” (GF, 4.öğr. /st 578-580). “..Bence kullanamayız çünkü özgün fikirlerimizi yapay zekâya çok iyi yansıtamayız...” (GF, 5.öğr. /st 581-582).
	Kararsızım	1	“...Bence el emeği ile yapan sanat eseri ile yapay zekâda yapılan eserler bir tutulmamalı çünkü gerçek hayatta o resmi yaparken birçok teknik kullanılıyor, emek harcanıyor. Ama yapay zekâ bunu yaptığında sanatçının hayal gücü bir nevi kısıtlanıyor. Çünkü yapay zekânın veri tabanındaki şeyler karşımıza çıkıyor. İleride ama mutlaka yapay zekânın sanat alanında da yeri çok büyük olacak” (GF, 12.öğr. /st 594-599).

Bulgular incelendiğinde, katılımcıların yarısından fazlası yapay zekâyı sanatsal bir yaratım aracı olarak kullanılabileceğini (f:10) ifade ettiği gözlenmiştir. Katılımcılar tarafından, yeni fikirler üretmeye olanak sağlayan, dijitalleşen dünyanın bir gereği olarak görülen ve doğru sözcüklerin kullanılmasıyla etkili sonuçlar verebilecek olan yapay zekâ uygulamalarının sanatsal yaratım aracı olarak kullanılabileceği belirtilmiştir. Yapay zekâyı sanatsal bir yaratım aracı olarak kullanmayacağını belirten katılımcılar (f:5) yapay zekâ uygulamaları ile fikirlerini tam olarak görsel tasarımlara dönüştüremediklerini ifade etmiştir. Katılımcılardan bir kişi ise bu konuda kararsız olduğunu belirtmiştir.

11. Tema: “Yapay zekânın sanatta kullanımı” teması, katılımcıların yapay zekâ tabanlı sanatsal üretimleri sanat olarak kabul edip etmedikleri konusunu irdellemektedir. Bu tema “Yapay zekâ sanat yapabilir” (f:13), “Yapay zekâ sanat yapamaz” (f:3) alt temaları üzerinden irdelenmiştir. Katılımcıların yapay zekânın sanatta kullanımına yönelik görüşlerinden bazıları Tablo 12’de görülmektedir.

Tablo 12*Yapay zekânın sanatta kullanımı*

Tema	Alt tema	f	Örnek ifade(ler)
Yapay zekânın sanatta kullanımı	Yapay zekâ sanat yapabilir	13	“...Sanat insan yaşamı ve onda gerçekleşen olaylar ile yönünü bugüne kadar çok değiştirmiştir. Pek çok akım aslında biz farkında olmasak da bizden ve hayatımızdan doğuyor ve şu andaki teknoloji de bizim günlük yaşantımızın merkezinde. Bu teknoloji de günümüz dünyasında sanatı yapay zekâ ile yorumluyor yani bu yüzyılın sanat akımı da yapay zekâ sanatı olabilir. Kısaca evet mümkündür...” (GF, 9.öğr. /st 618-623). “..Evet. Günümüzde teknolojinin uğramadığı alan kalmadı. Sadece görsel sanatlar alanında da değil müzik tiyatro gibi sanat alanlarında da kullanılabilir...” (GF, 10.öğr. /st 638-640).
	Yapay zekâ sanat yapamaz	3	“...Hayır çünkü bir robot resim yaparsa bence bu sanat olmaz daha düzgün insan yüzü resmedemiyor...” (GF, 4.öğr. /st 610-611). “...Bence pek mümkün değil çünkü özgün fikirlerimizi yapay zekâya çok iyi yansıtamayız...” (GF, 5.öğr. /st 612-613).

Bulgular, katılımcıların büyük bir kısmının yapay zekâ ile sanat yapılabileceğini (f:13) düşündüklerini göstermektedir. Teknolojinin hızlı gelişimi, hayatımızı biçimlendirışı ve yapay zekâ uygulamalarının sağladığı kolaylıklar katılımcıları yapay zekânın sanat yapabileceği konusunda etkilemiş olduğu görülmektedir. Bu konuda olumsuz görüş bildiren katılımcıların görüşlerinin temelinde ise fiktisel ve şekilsel bağlamda yapay zekâ uygulamalarının başarısızlığı yatmaktadır.

12. Tema: “Yapay zekâ ile görsel tasarımlar yapmanın Aşık Veysel’le ilgili farkındalığa etkisi” teması, araştırma boyunca katılımcıların yapmış oldukları araştırmalardan edindikleri bilgilerin Aşık Veysel ile ilgili farkındalığa olan katkısını belirlemeyi amaçlamıştır. Bu tema, “Yapay zekâ ile yapılan görsel tasarımların Aşık Veysel ile ilgili farkındalığı artırması” (f:13), “Yapay zekâ ile yapılan görsel tasarımların Aşık Veysel ile ilgili farkındalığı artırmaması” (f:1), “Yapay zekâ ile yapılan görsel tasarımların Aşık Veysel ile ilgili farkındalığı kısmen artırması” (f:2) alt temaları üzerinden irdelenmiştir. Katılımcıların yapay zekâ ile görsel tasarımlar yapmanın Aşık Veysel’le ilgili farkındalığa etkisine yönelik görüşlerinden bazıları Tablo 13’te görülmektedir.

Tablo 13*Yapay zekâ ile görsel tasarımlar yapmanın Aşık Veysel’le ilgili farkındalığa etkisi*

Tema	Alt tema	f	Örnek ifade(ler)
Yapay zekâ ile görsel tasarımlar yapmanın Aşık Veysel ile ilgili farkındalığa etkisi	Aşık Veysel ile ilgili farkındalığı artırması	13	“...Evet. Çünkü yapay zekâya Aşık Veysel’i anlatırken onu çokça betimlemem gerekti. Böylece Aşık Veysel gözümde daha da somutlaştı. Aşık Veysel’i yapay zekâya anlatmak onu daha iyi tanımamı sağladı. Ayrıca Aşık Veysel deyince aklıma gelen diğer farklı sözcükleri de kullanmam gerekti. Bu da bana farkındalık kazandırdı....” (GF, 1.öğr. /st 642-646). “..Evet, aslında hep ismini duyduğumuz bu halk ozanını hiç de tanımadığımı fark ettim...” (GF, 15.öğr. /st 666-667). “...Evet. Araştırmalarım sayesinde Aşık Veysel’in hem yaşam oykusunu hem de şiirlerini inceleme fırsatı buldum...” (GF, 16.öğr. /st 668-669).
	Aşık Veysel ile ilgili farkındalığı kısmen artırması	2	“...Kısmen, sadece biraz daha onu yakından tanımış oldum...” (GF, 12.öğr. /st 663). “...Biraz arttırdı...” (GF, 8.öğr. /st 665).
	Aşık Veysel ile ilgili farkındalığı artırmaması	1	“...Hayır çünkü aşık Veysel’e karşı ayrı bir saygım var, tanıyorum...” (GF, 13.öğr. /st 664).

Bulgular incelendiğinde, katılımcıların büyük bir kısmının araştırmanın sonunda Aşık Veysel ile ilgili farkındalıklarının arttığını (f:13) ifade etmişlerdir. Katılımcılardan yalnızca bir tanesi bu konuda olumsuz görüş bildirirken iki katılımcı ise Aşık Veysel’i zaten tanıdıklarını, araştırma sayesinde daha detaylı tanımış olduklarını ifade etmiştir.

13. Tema: “Yapay zekânın kültür aktarımına etkisi” teması, yapay zekâ uygulamaları aracılığıyla kültürel aktarımın yapılabilirliğini irdelemektedir. Bu tema “Yapay zekâ aracılığıyla kültür aktarımı gerçekleştirilebilir” (f:12), “Yapay zekâ aracılığıyla kültür aktarımı gerçekleştirilemez” (f:3), “Fikrim yok” (f:1) alt temaları çerçevesinde incelenmiştir. Katılımcıların yapay zekânın kültür aktarımına etkisine yönelik görüşlerinden bazıları Tablo 14’de yer almaktadır.

Tablo 14*Yapay zekânın kültür aktarımına etkisi*

Tema	Alt tema	f	Örnek ifade(ler)
Yapay zekânın kültür aktarımına etkisi	Yapay zekâ aracılığıyla kültür aktarımı gerçekleştirilebilir	12	“...Evet söyleyebilirim. Çünkü kültür aktarımı sadece yazılı ya da sözlü olarak değil de yapay zekâ aracılığıyla da gayet iyi aktarılır. Kültür aktarımı için gerekli sözcükler, görseller mevcut. Bu da kültür aktarımı için yeterli...” (GF, 1.öğr. /st 670-672). “...Söyleyebiliriz ama yapay zekâ Türk kültürünü bilmiyor bağlamayı zor buldum” (GF, 3.öğr. /st 674-675). “..Söyleyebiliriz ancak çok başarılı bir kültür aktarımı da gerçekleştiremedik çünkü Türk kültürü genellikle Arap kültürü ile karıştırılmış çoğu uygulamada...” (GF, 9.öğr. /st 683-685).
	Yapay zekâ aracılığıyla kültür aktarımı gerçekleştirilemez	3	“...Mümkün değil dediğim gibi Türk kültürüne hâkim değil AI ye göre Türk kültürü Arap kültürüne eşit...” (GF, 4.öğr. /st 676-677).
	Fikrim yok	1	“...Bilmiyorum...” (GF, 8.öğr. /st 682).

Bulgular incelendiğinde, katılımcıların çoğu yapay zekâ aracılığıyla kültür aktarımı gerçekleştirilebileceğini (f:12) ifade etmiştir. Ancak bu tema ile ilgili hem olumlu hem de olumsuz görüş bildiren (f:3) katılımcılar yapay zekânın veri tabanında Türk kültürünü yeterince görselleştirebilecek bilginin olmadığını belirtmektedir.

14. Tema: “Katılımcıların yapay zekânın ders aracı olarak kullanımına ilişkin deneyimleri” teması, bu araştırmadan önce katılımcıların yapay zekâyı kullanıp kullanmadıklarına yönelik tespitlerde bulunmaktadır. Bu tema “Yapay zekâyı daha önce ders aracı olarak kullanmadım” (f:15) ve “Yapay zekâyı daha önce ders aracı olarak kullandım” (f:1) alt temaları üzerinden incelenmiştir. Katılımcıların yapay zekânın ders aracı olarak kullanımına ilişkin deneyimlerine yönelik görüşlerinden bazıları Tablo 15’te görülmektedir.

Tablo 15*Katılımcıların yapay zekânın ders aracı olarak kullanımına ilişkin deneyimleri*

Tema	Alt tema	f	Örnek ifade(ler)
Katılımcıların yapay zekânın ders aracı olarak kullanımına ilişkin deneyimleri	Yapay zekâyı daha önce ders aracı olarak kullanmadım	15	“...Hayır ilk defa bu etkinlikte kullandım...” (GF, 16.öğr. /st 717). “..Hayır kullanmadım. İlk deneyimimdi...” (GF, 6.öğr. /st 707).
	Yapay zekâyı daha önce ders aracı olarak kullandım	1	“...Evet...” (GF, 13.öğr. /st 714).

Bulgular incelendiğinde katılımcıların çok büyük bir kısmının yapay zekâyı daha önce hiç kullanmadıkları (f:15) görülmüştür. Yalnızca bir katılımcının bu araştırmadan önce yapay zekâ uygulamalarını deneyimlediği görülmektedir.

15. Tema: “Katılımcı öğrencilerin kullandıkları programlar” teması, araştırma süresince katılımcıların hangi yapay zekâ temelli tasarım programlarını kullandığını belirlemeyi hedeflemektedir. Katılımcıların kullanmış olduğu programlar Tablo 16’da görülmektedir.

Tablo 16*Katılımcı öğrencilerin kullandıkları programlar*

	Kullanılan program	f	
	Stable Diffusion	8	
	Wombo Art Dream	6	
	Midjourney	2	
	Aı Art Generator	2	
	Imagine	2	
	Craiyon	1	
	Starryai	1	
	Photoleap	1	
	Artaist	1	
	Playgroundai	1	
	Chatbox	1	
	Gencraft	1	

Tablo 16
katılımcıların 12
keşfettiği ve en çok
(f:8) isimli
kullandıkları

incelendiğinde
farklı program
Stable Diffusion
programı
görülmemektedir.

16. Tema:
görsel sanatlarda

“Yapay zekânın
tasarım aracı

olarak kullanılabilirliği” teması katılımcıların görsel sanatlar derslerinde yapay zekâ temelli uygulamalara bakış açılarını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu tema “Yapay zekâ görsel sanatlarda ders aracı olarak kullanılabilir” (f:15) ve “Yapay zekâ görsel sanatlarda ders aracı olarak kullanılamaz” (f:1) alt temaları üzerinden incelenmiştir. Katılımcıların yapay zekânın görsel sanatlarda tasarım aracı olarak kullanılabilirliğine yönelik görüşlerinden bazıları Tablo 17’de görülmektedir.

Tablo 17*Yapay zekânın görsel sanatlarda tasarım aracı olarak kullanılabilirliği*

Tema	Alt tema	f	Örnek ifade(ler)
Yapay zekânın görsel sanatlarda tasarım aracı olarak kullanılabilirliği	Yapay zekâ görsel sanatlarda ders aracı olarak kullanılabilir	15	“...Kullanılabilir. Çok faydalı olur ve oldukça yaratıcı eserler ortaya konabilir. Gelecekte yapay zekâ ile yapılan görsel sanatların yaygınlaşacağını düşünüyorum. (GF, 10.öğr. /st 735-737). “...Kullanılabilir hatta çok da güzel olur. Birçok farklı fotoğrafın birleştirilmesiyle farklı temalarda çok özgün eserler üretilebilir. Bulunan fotoğraflar üzerine sanatçı kendi yorumunu da katarak çok hoş sonuçlar ortaya çıkarabilir...” (GF, 1.öğr. /st 718-721).
	Yapay zekâ görsel sanatlarda ders aracı olarak kullanılamaz	1	“...Hayır çünkü yapay zekânın ana alanı farklı ve sanata ne kadar istense de ayak uyduramaz ...” (GF, 13.öğr. /st 740-741).

Bulgular incelendiğinde katılımcıların neredeyse tamamının, yapay zekânın görsel sanatlarda ders aracı olarak kullanılabileceğini (f:15) ifade ettiği görülmüştür.

Görsel 6

Blind man who is Turkish folk poet is writing something near a big tree but the man wears old hat and his hair is white and he is lonely. 12 No.lu öğrenci

Görsel 7

A beardless man with a stick in his hand walking in a wheat field. Turkish motifs, love, poet, music, sunset, crows flying in the air. 8 No.lu Öğrenci

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bilinç kavramına uzak, algoritmalarından oluşan, insan beyninin çalışma mekanizmasını taklit eden, biyolojik olmayan, farklı alanlardan uzmanların birlikte yazdığı kodlara dayalı dijital teknolojinin bir örneği olan yapay zekâ üzerine çalışmalar, insan beyninin çalışma prensibinin çözümlenebildiği ve yazılım diline uyarlanabildiği ölçüde gelişim göstermektedir (Özselçuk, 2023). Yapay zekâ destekli araştırmaların, sorunlara daha yenilikçi ve yaratıcı çözümler bulunmasına olanak sağlayacak geniş bir bakış açısı (Mbalaka, 2023) sunacağını söylemek mümkün görünmektedir. Yapay zekânın dahil edildiği eğitim araştırmalarındaki çeşitlilik, değişen eğitim paradigmaları çerçevesinde yeni fikirlerle ve yaklaşımlara duyulan ihtiyacı göstermektedir. Bu çerçevede araştırmamız metin temelli görsel tasarımlar yapabilen yapay zekâ programları aracılığıyla kültürel aktarıma odaklanmıştır.

Araştırmanın 1. alt problemini “**Katılımcıların Aşık Veysel ile ilgili bilgi düzeyleri nasıldır?**” sorusuna ilişkin sonuçlar şu şekildedir.

Araştırma öncesinde katılımcıların büyük bir kısmının Aşık Veysel hakkında sınırlı bilgiye sahip oldukları görülmüştür. MEB Türk Dili ve Edebiyatı ortak kazanımları (2023) ve Müzik dersi ortaöğretim öğretim programı (2018) incelendiğinde Aşık Veysel’e az yer verilmesinin böyle bir sonuca yol açtığı düşünülmektedir. Araştırma süreci sonrasında katılımcılar Aşık Veysel’in kimliğini “Halk ozanı”, “Sanatçı” gibi ifadelerle tanımlamışlardır. Bu, literatürde de Aşık Veysel’in iyi saz çalan ve şiir okuyan bir halk sanatçısı olarak nitelendirilmesiyle uyumludur (Kaya, 2011; Yakıcı, 2012). Ayrıca katılımcıların Aşık Veysel hakkındaki algılarının olumlu olduğu, onun kişiliği ile ilgili bilgi sahibi oldukları görülmüştür. Katılımcılar Aşık Veysel’in yaşam felsefesinin en çok toplumsal adalete dayandığını ifade

etmiş; özellikle toplumsal birliktelik, dürüstlük gibi değerlerin ön plana çıktığını belirtmiştir. Bununla birlikte, Aşık Veysel'in yaşam öyküsü üzerinde dururken çoğunlukla görme yetisini kaybetmesiyle ilgili bölümlere odaklanmış, sanatıyla ilgili bilgilere ise daha az değinmişlerdir. Bu, katılımcıların yaşam öyküsündeki duygusal yönlerden daha fazla etkilendiklerini göstermektedir. Katılımcılar, Aşık Veysel'i sevgi değerini içselleştiren vatansever bir ozan olarak tanımlamıştır. Araştırma sonuçları, bu konuyla ilgili önceki literatürle tutarlıdır (Oğuzcan, 1991; Günay, 1993; Kurtoğlu, 2017; Atay ve Çamcı, 2020; Qedimbeyli, 2022; Taşpınar, 2023). Araştırma süresi boyunca yapılan çalışmalar sayesinde katılımcıların, Aşık Veysel'in kimliği, kişiliği, yaşam öyküsü, yaşam felsefesi ve temel değerleri hakkında geniş çaplı bilgi edindikleri görülmüştür. Dolayısıyla araştırmamızın 1. alt problemine ilişkin sonuçlar katılımcıların bilgi düzeylerinde belirgin bir artış olduğunu göstermektedir.

Araştırmanın 2. alt problemini **“Katılımcıların yapay zekâ ile görsel tasarım yapmaya ve kültür aktarımına ilişkin düşünceleri nelerdir?”** sorusuna ilişkin sonuçlar şöyledir.

Katılımcıların çoğu yapay zekâ ile görsel tasarım yapmayı olumlu bulurken, bazıları alakasız görseller üretmesi ve fazla deneme gerektirmesi gibi nedenlerle olumsuz görüş bildirmiştir. Deveci (2022), yapay zekâya yönelik hem iyimser hem de kötümser değerlendirmelerin olduğunu göstererek bu sonucu desteklemektedir.

Yapay zekâ ile görsel tasarımlar yapmanın en zor yanının; doğru ve betimleyici sözel ifadeleri (prompt) girmek olduğu belirlenmiştir. Yapay zekanın konuyla alakasız sonuçlar vermesi, ücretsiz uygulamaların düşük kalite sunması, Türk kültürüne özgü görsel eksikliği ve yaratılan görsel tasarımın düzenlenememesi de zorluklar arasındadır. Literatür bu sonuçları desteklemektedir (Cetinic ve She, 2022; Deveci, 2022; Panicker, 2022). Yapay zekâ ile görsel tasarımlar yapmanın en büyük kolaylığı, görsel tasarımların oluşturulmasında hızlı sonuç alma olduğu, bu özelliğin görsel tasarım yapma sürecinde zamandan ve enerjiden tasarruf sağladığı sonucuna varılmıştır. Radhakrishnan (2023)'in araştırması bulgularımızla örtüşmektedir.

Katılımcıların çoğu, yapay zekâ uygulamalarının sanatsal yaratımda kullanılabileceğini belirtmiştir. Sanatçılar ve yapay zekâ arasındaki iş birliği, yaratıcılığın yeni formlarını ortaya çıkarmakta ve sanatın teknik, algısal ve yorumsal boyutlarını değiştirmektedir. Deveci (2002) yapay zekânın, sanatçılara henüz hayal edemedikleri ilginç eserler yaratma fırsatı sunduğunu belirterek sonuçlarımızı desteklemektedir. Katılımcıların çoğu, günümüz sanatında yapay zekâ destekli görsel tasarımların yer bulacağını düşünmektedir. Sanatçı Refik Anadol, makine zekâsı estetiği ile zaman ve mekân algısının değişimini araştırmakta, yapay zekâ ve teknolojiyi sanatsal üretimde kullanmaktadır (refikanadol.com). Deveci (2022), yapay zekâ ile üretilen sanat ve tasarım örneklerini inceleyerek, yeni teknolojilerin sanat ve tasarımda önemli bir rol oynayacağını vurgulamaktadır. Literatürde yapay zekânın sanatta kullanımı ile ilgili çok sayıda çalışma (Güney ve Yavuz, 2020; Yakar, 2020; Kılıç, 2022; Özselçuk, 2023; Taluğ ve Eken, 2023) katılımcıların söylemlerini desteklemektedir.

Katılımcıların büyük çoğunluğu yapay zekâ uygulamaları ile görsel tasarımlar oluşturabilmek için yapılan araştırmaların bilgi düzeylerinde etkili olduğunu ifade etmiştir. Bu durum, Aşık Veysel ile ilgili farkındalıklarının arttığını düşündürmektedir. Katılımcıların büyük bir kısmı yapay zekâ aracılığıyla kültür aktarımı yapılabileceğini düşünmektedir. Ancak, yapay zekâ uygulamalarına Türk kültürüne ait ifadeler girildiğinde Arap kültürüne ait görsellerin üretildiğini ve bunun olumsuz bir durum olduğunu vurgulamıştır. Yapay zekâ, Türk kültürünü doğru şekilde tanımadığından kültürel yanlışlıklar meydana gelmektedir. Araştırmalar, yapay

zekâ sistemlerinin kültürel çeşitliliği yeterince yansıtamadığını ve bu sistemlerin geliştirilmesi gerektiğini göstererek (Mbalaka, 2023; Radhakrishnan, 2023) sonuçlarımızı desteklemektedir. Dolayısıyla kültürel aktarımın sağlıklı bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için veri tabanında Türk dili ve kültürüne yönelik doğru verilerin/görüntülerin yüklenmesinin zorunlu olduğu sonucuna varılmaktadır.

Katılımcıların neredeyse tamamı bu araştırmadan önce yapay zekâ uygulamalarını deneyimlememiştir. Bu durum, araştırmacının yalnızca kültürel aktarım konusunda değil yapay zekâ programlarıyla görsel tasarım yapma konusunda da katılımcılara alan yarattığı ve birçok katılımcının ilk kez yapay zekâ araçlarıyla görsel tasarım yapma fırsatı bulduğunu göstermektedir. Katılımcılar araştırma süresince 12 farklı program keşfetmiş ve en çok Stable Diffusion'u tercih etmiştir. Dehouche ve Dehouche (2023), Stable Diffusion'un görsel sanatlar alanında eğitimcilerin rehberliğiyle estetik ve teknik kavramların öğretimi için etkili bir araç olabileceğini belirtmektedir. Ücretsiz bir program olan Stable Diffusion diğer ücretsiz yapay zekâ temelli tasarım programlarına kıyasla daha kaliteli görsel tasarımlar sunduğundan, katılımcılar tarafından sıkça tercih edilmiştir. Katılımcıların neredeyse tamamı, yapay zekânın görsel sanatlarda ders aracı olarak kullanılabileceğini ifade etmiştir. Bülbül ve Ersöz (2022), eğitimde yapay zekânın hedeflerinden birinin öğrencilere insan-bilgisayar etkileşimli bir platform sunmak olduğunu belirtmiştir. Araştırmamızda da benzer bir platformda tasarım yapabilme imkânı sağlanmış ve yapay zekânın hem tasarım aracı hem de kültürel aktarım aracı olarak görsel sanatlar dersinde kullanılabileceği sonucuna varılmıştır.

İnsanlık tarihi boyunca birey, her zaman sanatla iç içe yaşamış, yeni yaratımlar içinde sürekli üretmiş ve üretirken de kendini ve dünyasını sorgulamıştır. İnsanların kendilerini ifade etme biçimleri, sanatın malzemeleri ve formları zamanla değişse de değişmeyen tek şey, insanın yaratım gücüdür (Özselçuk, 2023). İnsan-yapay zekâ ilişkilerini yeniden çerçevelemek, sanat eğitimcileri ve araştırmacıların sanat müfredatındaki yeni sorgulama ve yaratıcılık için yapay zekânın potansiyelini keşfetmelerine yardımcı olacaktır (Park, 2023). Elbette, yapay zekâ ve sanat eğitimi konusunda bazı etik ve estetik sorunlar da bulunmaktadır. Örneğin, yapay zekâ tarafından yaratılan sanat eserlerinin orijinalliği ve insan yaratıcılığı konusu bunlardan biridir. Yapay zekâ, sayısız olasılığı saniyeler içinde hesaplayabilir ve deneyim, bilgi ya da motivasyona ihtiyaç duymadan, insana kıyasla çok daha kısa bir eğitim süreciyle çalışmaya hazır hale gelmektedir. Ancak duygu, sezgi, ilham ve yaratma isteği gibi muğlak kavramların hâkim olduğu sanat alanında benzer çıkarımlar yapmak güçleşmektedir. Yazılımlar, kuralları önceden belirlenmiş alanlarda başarılı olabilirken, kuralların olmadığı ve kültürel birikimin önemli olduğu sanatsal alanda yapay zekânın gerçekten artistik bir üretim yapıp yapamayacağı belirsizdir (Yakar, 2020). Ayrıca, yapay zekânın sanatsal ifadesinin duygusal ve insani yükünü tamamen anlayıp anlamayacağı sorusu da vardır. Bununla birlikte, sanat eğitimi destekleme, sanatsal yaratma ve analiz için yapay zekânın sağladığı kazanımlar oldukça geniştir ve bu alandaki uygulamalar giderek artmaktadır. Bu araştırma metinden görüntü üretebilen yapay zekâ programları çerçevesinde yürütülmüştür. Araştırmanın sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde; yazılı metinden görüntü üretme mantığıyla çalışan yapay zekâ programlarının, kültürel aktarım konusunda katılımcılara teorik olarak katkı sağladığı söylenebilir. Elbette ortaya çıkan görsel tasarımların yaratıcılık ve nitelik boyutu tartışılabilir ve bu durum başka bir araştırmanın konusudur. Ancak eğitimde yapay zekânın derin bir dönüşüm yaratacağı düşünülmektedir (Bülbül ve Ersöz, 2022). Araştırma süreci ve sonuçları göz önünde bulundurulduğunda, yapay zekânın gelecek yıllarda eğitim ve öğretimde daha aktif rol alacağı öngörülmektedir.

Öneriler

Yapay zekâ destekli sanat eğitimi ve müfredat geliştirilmesi: Yapay zekâ hem kültürel aktarım hem de görsel tasarım açısından güçlü bir eğitim aracı olarak kullanılabilir. Bu bağlamda, sanat eğitiminin içeriği ve öğretim yöntemleri, teknoloji ve sanat arasındaki etkileşimi daha verimli kılacak şekilde yenilenmelidir. Görsel sanatlar derslerinde yapay zekâ temelli görsel tasarım programlarının kullanılması, kültürel aktarım amacıyla çeşitli kültürlerle ait kişiliklerin, olayların veya temaların öğretilmesinde önemli bir katkı sağlayabilir. Böylece, öğrenciler hem sanatsal yaratım süreçlerini hem de farklı kültürel öğeleri daha etkili bir biçimde keşfetme imkânı bulabilirler.

Yapay zekâ programlarının kültürel çeşitliliğe uyarlanması: Yapay zekâ araçlarının, kültürel çeşitliliği doğru şekilde yansıtabilecek şekilde geliştirilmesi önemlidir. Bu, kültürel aktarımın daha sağlıklı bir şekilde yapılabilmesini sağlayacağı düşünülmektedir.

Türk dili ve yabancı dil eğitimine katkı sağlama: Yapay zekâ ile görsel tasarımlar oluşturma süreci, metin temelli bir yöntem olduğundan hem Türk dili hem de yabancı dil eğitimi için faydalı olabilir. Öğrenciler, dil becerilerini geliştirmek için yazılı metinlerden görsel üretme pratiği yaparak dilsel ifade yeteneklerini güçlendirebilirler.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Bu araştırmada yazarların katkı oranı eşittir.

Destek ve Teşekkür Beyanı

Araştırmamıza sağladıkları katkıdan ötürü katılımcı öğrencilerimize teşekkür ederiz.

Çıkar Çatışması Beyanı

Çalışmada çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynakça

- Allen J. (2022). *Théâtre D'opéra Spatial* [Dijital sanatlar/dijital olarak işlenmiş fotoğrafçılık]. Colorado Eyalet Fuarı, ABD. https://static01.nyt.com/images/2022/09/01/business/00roose-1/merlin_212276709_3104aef5-3dc4-4288-bb44-9e5624db0b37-superJumbo.jpg?quality=75&auto=webp
- Anadol R. (2023). *Refik Anadol hakkında*. 15 Aralık 2023'te <https://refikanadol.com/information/> alındı.
- Arslan, K. (2020). Eğitimde Yapay Zekâ ve Uygulamaları. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11 (1), 71-88. <https://dergipark.org.tr/en/pub/baebd/issue/55426/690058>
- Atay, R., & Çamcı, H. (2020). Aşık Veysel'in "Gezerken Aklımın Evine Vardım" Şiiri Bağlamında Din-Felsefe İlişkisi. *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 9 (4), 329-340.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz Oran, Ş., & Demirel, F., (2019). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem A.
- Bülbül, H., & Ersöz, B. (2022). Eğitimde yapay zekâ sanal gerçeklik ve sanal evren (metaverse). Ş. Sağiroğlu ve MU Demirezen (Ed.), *Yapay zekâ ve büyük veri kitap serisi 4: Yorumlanabilir ve Açıklanabilir Yapay Zekâ ve Güncel Konular* (s. 149-183). Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık
- Cetinic, E., & She, J. (2022). Understanding and creating art with AI: Review and outlook. *ACM Transactions on Multimedia Computing, Communications, and Applications (TOMM)*, 18(2), 1-22. <https://doi.org/10.1145/3475799>
- Chen, H. C., & Chen, Z. (2023). Using ChatGPT and Midjourney to Generate Chinese Landscape Painting of Tang Poem 'The Difficult Road to Shu'. *International Journal of Social Sciences*, 3(2), 1-10. <https://doi.org/10.35745/ijssai2023v03.02.0001>
- Chiu, M. C., Hwang, G. J., Hsia, L. H., & Shyu, F. M. (2022). Artificial intelligence-supported art education: A deep learning-based system for promoting university students' artwork appreciation and painting outcomes. *Interactive Learning Environments*, 1-19. <https://doi.org/10.1080/10494820.2022.2100426>
- Ciecko, B. (2017, 1 Şubat). *Examining the impact of artificial intelligence in museums*. Museums and the Web. <https://mw17.mwconf.org/paper/exploring-artificialintelligence-in-museums>
- Dehouche, N., & Dehouche, K. (2023). What's in a text-to-image prompt? The potential of stable diffusion in visual arts education. *Heliyon*, 9 (6). <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2023.e16757>
- Denzin, N. K. (1978). Problems in analyzing elements of mass culture: Notes on the popular song and other artistic productions. *American Journal of Sociology*, 75(6), 1035-1038. <https://www.journals.uchicago.edu/doi/10.1086/224853>
- Denzin, N. K., & Lincoln, Y. S. (2011). *The SAGE Handbook of Qualitative Research* (4th Edition). Sage Publications.
- Deveci, M. (2022). Yapay Zekâ Uygulamalarının Sanat ve Tasarım Alanlarına Yansıması. *Vankulu Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 0 (9), 118-140. <https://doi.org/10.55089/yyuvasad.1115961>
- Ertürk, M., & Üzümcü, N. E. (2022). Görsel iletişim tasarım eğitiminin değerlendirme süreçlerinde üçüncü göz: Bir yapay zekâ modeli. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 12 (1), 191-202. <https://doi.org/10.20488/sanattasarim.1133850>
- Günay, U. (1993). Âşık Veysel ve âşık tarzı şiir geleneği. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 10(1). <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/605578>
- Güney, E., & Yavuz, H. (2020). Yapay Zekâ ile Sanatsal Üretim Pratiğinde Sanatçının Rolü ve Değişen Sanat Olgusu. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 415-439. <https://dergipark.org.tr/en/pub/sanatvetasarim/issue/58750/848434>
- Hennink, M., Hutter, I., & Bailey, A. (2010). *Qualitative Research Methods* (1st edition). SAGE Publications Ltd.
- Hunt, K. M. (2023). Could artificial intelligence win the next Weather Photographer of the Year competition? *Weather*, 78(4), 108-112. <https://doi.org/10.1002/wea.4348>
- Hutson, J., & Cotroneo, P. (2023). Praxis and Augmented Creativity: A Case Study in the Use of Generative Artificial Intelligence (AI) Art in the Digital Art Classroom. *The International Journal of Technologies in Learning*, 31(1), 113-132. <https://doi.org/10.18848/2327-0144/CGP/v31i01>

- Kaya, D. (2011). *Aşık Veysel*. Akçağ Yayınları
- Kılıç, İ. B. (2022). Günümüzde dijitalleşen sergileme olanakları ve sanat yapıtının yitirilen aurası. *Uluslararası İletişim ve Sanat Dergisi*, 3(6), 1-19. <https://doi.org/10.29228/iletisimvesanat.63393>
- Kurtoğlu, F. S. (2017). Âşık Veysel'in şiirlerini değerler eğitimi açısından okumak. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi*, (83), 101-123. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2580652>
- Liu, B. (2023). Arguments for the Rise of Artificial Intelligence Art: Does AI Art Have Creativity, Motivation, Self-awareness and Emotion?. *Arte, Individuo y Sociedad*, 35(3), 811. <https://doi.org/10.5209/aris.83808>
- Mbalaka, B. (2023). Epistemically violent biases in artificial intelligence design: the case of DALL-E 2 and Starry AI. *Digital Transformation and Society*, 2(4), 376-402. <https://doi.org/10.1108/DTS-01-2023-0003>
- Millî Eğitim Bakanlığı (2018). Müzik Dersi 9., 10., 11. Ve 12. Sınıflar Öğretim Programı. <https://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/201821152226520-9-12-M%C3%BCzik%20%C3%96%C4%9Fretim%20Program%C4%B1%2020180121.pdf>
- Millî Eğitim Bakanlığı (2018a). Ortaöğretim Görsel Sanatlar Dersi (9, 10, 11, 12. Sınıflar) Öğretim Programları. <https://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=339>
- Millî Eğitim Bakanlığı (2023). Türk Dili ve Edebiyatı Ortak Kazanımları https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2023_02/13145908_2023_YKS.pdf
- Melanlioğlu, D. (2010). Kültür aktarımı açısından Türkçe öğretim programları. *Eğitim ve Bilim*, 33(150). <https://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/631>
- Merriam, S. B., & Tisdell, E. J. (2015). *Qualitative Research: A Guide to Design and Implementation* (4th Edition). John Wiley & Sons
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. Sage.
- Nasrattınoğlu, İ. Ü. (1981). *Ölümünün 8. yıldönümünde Âşık Veysel*. Nasrattınoğlu Yayınları
- Oğuzcan, Ü. Y. (1991). *Âşık Veysel Şatıroğlu/Dostlar Beni Hatırlasın*. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Özdemir, K. (2023). Eğitim & Bilim 2023-III. S Karabatak & M Karabatak (Ed.). *Kültürel miras unsurlarının tarih derslerine ve tarih ders kitaplarına yansımaları* (s.181-195). Efe Akademi. <https://doi.org/10.59617/efepub202347>
- Özselçuk, S. (2023). 1. Dijital sanat bağlamında yapay zekâ algoritmalarının kullanımına yönelik eleştirel bir inceleme: Refik Anadol'un "Makine Hatıraları: Uzay" sergisi. *International journal of economic and administrative academic research*, 3(1), 1-21. <https://www.ijerdersi.com/index.php/ijer/article/view/36/38>
- Panicker, S. (2022). AI-Inflected Art/Architecture: Who (or rather, what) is the artist/architect. *Blueprint*, 3(2), 15-36. <https://simplebooklet.com/blueprintsep2022#page=15>
- Patton, M. Q. (2018). Nitel Araştırma ve değerlendirme yöntemleri. (M. Bütün ve S. Demir, Çev. Ed.). Ankara: Pegem Akademi.
- Radhakrishnan, A. M. (2023). Is Midjourney-AI a new anti-hero of architectural imagery and creativity? *GSJ*, 11(1). <https://doi.org/10.11216/gsj.2023.01.102270>
- Roose, K. (2022). An AI-generated picture won an art prize. Artists aren't happy. *The New York Times*, 2 (September). <https://cs.uwaterloo.ca/~jhoey/teaching/cogsci600/papers/Roose2022.pdf>
- Saleh, B., Abe, K., Arora, R. S. & Elgammal, A. (2014). Toward automated discovery of artistic influence. *Multimed Tools Appl*, 75(7), 3565–3591. <https://doi.org/10.1007/s11042-014-2193-x>
- Silverman, D. (2010). *Qualitative Research* (3th Edition). SAGE Publications Ltd.
- Taluğ, D. Y., & Eken, B. (2023). Intersection of human creativity and artificial intelligence in visual design. *Journal of Art and Iconography*, 4(1), 18-29. <https://doi.org/10.5152/ArtIcon.2023.1256114>
- Taşpınar, K. (2023). Âşık Veysel'in Uluslaşma Sürecine Katkısını Etnopedagojik ve Etnoandragojik Açından Değerlendirmek. *Uluslararası Etnopedagoji Dergisi*, 3(1), 18–48. <https://doi.org/10.5281/zenodo.8058679>
- Unesco Türkiye Millî Komisyonu (2023). 2023 Âşık Veysel Yılı 28 Ağustos 2023'te <https://www.unesco.org.tr/Home/AnnouncementDetail/6070> alındı.

- UNESCO (1982). *Mexico City declaration on cultural policies: World conference on cultural policies*. <http://unesdoc.unesco.org>
- Üstün, H., & Demirtaş, E. (2023). Ortaokul müzik dersinin kültür aktarımı bağlamında incelenmesi. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 16 (41), 347-366. <https://doi.org/10.12981/mahder.1212137>
- Vartiainen, H., & Tedre, M. (2023). Using artificial intelligence in craft education: crafting with text-to-image generative models. *Digital Creativity*, 34(1), 1-21. <https://doi.org/10.1080/14626268.2023.2174557>
- Yakıcı, A. (2012). Geleneksel şiirden türküye dönüşümün yaratıcı ve aktarıcısı olarak Âşık Veysel'in kültürel mirasa katkısı. *Milli Folklor*, 24(94), 101-111. <https://www.millifolklor.com/PdfViewer.aspx?Sayi=93&Sayfa=98>
- Qedimbeyli, M. (2022). Âşık Veysel'in yaratıcılığında estetik güzellik, vatancılık ve işçi eğitimi . *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, IV. Uluslararası Rumeli [Dil , Edebiyat , Çeviri] Sempozyumu Özel Sayısı , 304-311 . <https://doi.org/10.29000/rumelide.1146793>
- Yakar, G. (2020). Görsel Sanatlar-Yapay Zekâ İş Birliğine Yönelik İşlevsel Sınıflandırma Derlemesi. *Turkish Studies*, 15(3), 373-387. <http://dx.doi.org/10.47844/TurkishStudies.43972>
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin.

Extended Abstract

Introduction

Studies on artificial intelligence, which is an example of digital technology based on codes written by experts from different fields, which are far from the concept of consciousness, consist of algorithms, imitate the working mechanism of the human brain, are not biological, and are developed to the extent that the working principle of the human brain can be deciphered and adapted to the software language (Özselçuk, 2023). Today, many creative software with artificial intelligence are used for creative tasks such as producing images, writing poems, painting, and composing music. The dimensions of visual design with artificial intelligence have advanced so much that; The first prize in the digital art category of the traditional art competition held by the Colorado State Fair every year was given to a work of art created with artificial intelligence. Jason M. Allen created his work with Midjourney, an artificial intelligence program that transforms lines of text into hyper-realistic graphics (Roose, 2022). Cultural heritage, defined as a learning area in the visual arts curriculum, shows that art education has an important function in cultural transmission. "Art creates a bridge between the past and the present, and the historical sensitivity of the cultural past is transmitted from generation to generation through art education. Individuals who understand, preserve and transform their cultural richness into a work of art can only be raised through art education" (Özgür, 2004). Considering the important function of art education in cultural transmission, this research aims to introduce Aşık Veysel, one of the most important Turkish folk bards of the 20th century, to the new generation. With the decision of the 41st General Conference of UNESCO, the 50th anniversary of the death of Aşık Veysel was included in the UNESCO Commemoration and Celebration Anniversary Programme for 2023 with the support of Azerbaijan, Hungary, Kazakhstan, Kyrgyzstan, North Macedonia, Ukraine and Uzbekistan (Unesco Turkish National Commission, 2023). For this reason, the cultural transfer subject of the research is the Turkish folk minstrel Aşık Veysel. In this research, digital visual designs were made through artificial intelligence-based visual design programmes in art education. Our research aims to make cultural transfer through visual designs made with text-based artificial intelligence programmes and various researches. In addition, our research is important because it focuses on how artificial intelligence-based visual designs can be included in art education and how cultural transfer can be made.

Method

This study, which examines student opinions on the contribution of visual design with artificial intelligence to cultural transfer in visual arts courses, was carried out with a case study, one of the qualitative research designs. The situation examined in the research is to determine high school students' opinions on the contribution of visual design with artificial intelligence to cultural transfer. The research question is "What are the student opinions on the contribution of visual design with artificial intelligence to cultural transfer?" The sub-problems of the research were determined as follows; 1- What is the participants' level of knowledge about the Turkish folk poet Aşık Veysel? 2- What are the participants' thoughts on visual design with artificial intelligence and cultural transfer? The research was conducted with 16 students studying in the 11th grade of a secondary school in Ankara, determined by the easily accessible sampling method. Data were collected using opinion form, survey and document analysis and analyzed using content analysis.

Findings

According to the results of sub-problem 1, it was observed that the participants acquired extensive information about Aşık Veysel's identity, personality, life story, philosophy of life and core values through their research. When the first theme of sub-problem 1, namely the participants' knowledge about Aşık Veysel before the research, was evaluated, it was seen that most of the participants did not have any information about Aşık Veysel. When the first theme and the next five themes and their analyses were compared, it was concluded that the

participants had sufficient knowledge about Aşık Veysel after the research. Therefore, the results of sub-problem 1 of our research show that there was an increase in the participants' knowledge levels. According to the results of sub-problem 2; it was concluded that the participants' perspectives on visual design with artificial intelligence were positive and that the difficulties in making visual designs with artificial intelligence were mostly entering correct and descriptive verbal expressions into artificial intelligence applications. It was concluded that the convenience of making visual designs with artificial intelligence mostly provides convenience to the participants in getting fast results in creating visual designs. Based on the positive opinions of the participants, it was concluded that artificial intelligence can be used as an artistic creation tool and a lesson tool in visual arts. It was concluded that the research conducted by the participants to create visual designs with artificial intelligence applications yielded results and awareness about Aşık Veysel was increased. Regarding the effect of artificial intelligence on cultural transfer, it was seen that artificial intelligence did not know Turkish culture and was confused with Arab culture. It was concluded that cultural transfer can be made more healthily in the context of visual design by correcting this situation.

Conclusion and Discussion

Throughout the history of humanity, the individual has always lived intertwined with art, has always produced new creations, and has questioned himself and his world while producing. Although the ways people express themselves, and the materials and forms of art have changed, it is possible to say that the only thing that does not change is the creative power of humans (Özselçuk, 2023). Reframing human-artificial intelligence relationships will help art educators and researchers discover the potential of artificial intelligence for new inquiry and creativity in art curricula and critically examine possible ethical issues regarding its application in art classes (Park, 2023). Of course, some moral and aesthetic issues regarding artificial intelligence and art education exist. For example, the originality of artworks created by artificial intelligence and the issue of human creativity are among these. Artificial intelligence can calculate countless possibilities in seconds. It becomes ready to work with a much shorter training process compared to humans, without the need for experience, knowledge, and motivation. In the field of art, where vague concepts such as emotion, stimulation, intuition, inspiration, and desire to create dominate, it becomes difficult to make similar inferences. Software is successful in areas where rules are predetermined. However, it is not possible to predict whether artificial intelligence will be able to produce artistic production in the artistic field where there are no rules and cultural accumulation is important (Colton, cited in Yakar, 2020). In addition, there is the question of whether artificial intelligence will fully understand the emotional and human burden of artistic expression. However, the gains of artificial intelligence for supporting art education, artistic creation, and analysis are quite extensive. Specialization and applications in this field are gradually increasing. This research was conducted within the framework of artificial intelligence programs that can produce images from text. When the results of the research are evaluated in general; it is possible to say that artificial intelligence programs that work with the logic of producing images from written text contribute theoretically to the participants in terms of cultural transmission. Of course, the creativity and quality dimensions of the resulting visual designs can be discussed and this can be the subject of another research. However, it is thought that education will be deeply transformed by artificial intelligence (Bülbül and Ersöz, 2022). Considering the duration of the research and the results of the research, it is anticipated that artificial intelligence will play a more active role in education and training in the coming years.

It is recommended to use artificial intelligence-based visual design programs in visual arts classes, to use creating visual designs with artificial intelligence in foreign language teaching, to produce special images related to Turkish culture and other cultures and add them to the database, and to use artificial intelligence-based visual design programs as course tools.

Contribution Rate of the Researchers

The contribution of the authors to this study is equal.

Support and Acknowledgment

We would like to thank our student participants for their contributions to our research.

Statement of Conflict of Interest

There is no conflict of interest in the study.